

SKB P-25-09

ISSN 1651-4416

ID 2066279

September 2025

Övervakning av däggdjursfaunan i Forsmark

Inventeringsresultat 2025

Emil Broman, Johan Truvé
Svensk Naturförvaltning AB

Denna rapport har gjorts på uppdrag av Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB). Slutsatser och framförda åsikter i rapporten är författarnas egna. SKB kan dra andra slutsatser, baserade på flera litteraturkällor och/eller expertsynpunkter.

Data i SKB:s databas kan ändras av olika skäl. Mindre ändringar i SKB:s databas kommer inte nödvändigtvis att resultera i en reviderad rapport. Revideringar av data kan även presenteras som supplement, tillgängliga på www.skb.se.

Denna rapport är publicerad på www.skb.se

© 2025 Svensk Kärnbränslehantering AB

Sammanfattning

På uppdrag av SKB har Svensk Naturförvaltning AB inventerat delar av däggdjursfaunan i området omkring Forsmark under perioden från januari till maj 2025. Inventeringarna omfattade snöspårning och spillningsinventering vilka resulterat i index som kan beskriva populationernas utveckling över tiden. Den förra metoden avser att följa utvecklingen av rovdjur medan den senare av växtätare (större än sorkar och möss). Spårinventeringen var begränsad till ett 14 000 hektar stort område runt själva kärnkraftsanläggningen medan spillningsinventeringen omfattade ett 54 000 hektar stort område i nordöstra Uppland, från Forsmarks kärnkraftverk och norrut. Utöver inventeringar som varit en återkommande verksamhet sedan 2002 har Svensk Naturförvaltning AB även gjort en modellberäkning av antalet älgar i området som spillningsinventerats.

Spårinventering 2025 utfördes dels genom att räkna spår utmed vattendrag, sjö- och havskanter, dels genom att räkna spår längs linjer på fastmark. Tjugo kvadratkilometerstora rutor är sedan 2018 utvalda som stickprov där urvalet gjorts med syfte att i första hand följa den rödlistade arten utter. Upplägget är att minst hälften av vattenlinjerna i respektive ruta och minst en kilometer av rutornas sidlinjer ska inventeras. För att genomföra en spårinventering på snö krävs ett antal dagar med nysnö följt av dagar med bra väder för att spår ska kunna ackumuleras. Möjligheten till att genomföra en spårinventering senaste vintern var begränsad. Under vårvintern 2025 blev därför endast 12 av 20 (60 %) av rutorna inventerade. I två av de inventerade rutorna gjordes inte heller någon spårning utmed vattenlinjer.

Spillningsinventering utfördes i 30 så kallade trakter fördelade i en jämn grid med upp till 28 inventerade provytor i varje trakt. Detta upplägg har varit detsamma sedan 2016.

Rörande däggdjurens status kan följande konstateras efter 2024 års inventeringar:

- Antal älgar i området visar en lätt uppåtgående trend.
- Spillning från allt inhemskt klövvilt, utom ren, har observerats vid något tillfälle. Under senaste vintern påträffades spillning efter kronhjort. Både den arten och dovhjort dock endast som någon enstaka observation och i utkanten av området.
- Vildsvinspopulationen uppvisar en motstridig utveckling som troligen beror på att det sker en minskning i södra delen runt kärnkraftsanläggningen men att populationen är stabil eller t o m har ökat i det större undersökningsområdet.
- Spår av lodjur har observerats varje år sedan inventeringarna startades. Storleken på populationen tycks vara ganska oförändrad jämfört med tidigare år.
- Tidserier över utter- och minkspår varierar där utbredningen av utter ökat och återfanns i hälften av alla inventerade rutor. En tendens till att förekomsterna av respektive art påverkar varandra negativt kan tolkas som ett utslag av konkurrens.
- Räv är det rovdjur som har störst geografisk täckning men trenden är att antalet minskar.
- Bäver observerades för tredje året i rad i delen sydöst Bruksdammen och tycks nu vara fast etablerad i området.

Abstract

A selection of terrestrial mammals was surveyed in the SKB site investigation area near Forsmark between January and May 2025. The methods that were used include snow tracking and faecal pellet counts which result in indices describing population development over time. The former as a method to follow predators while the latter to follow the development of herbivores (larger than voles and mice). Snow tracking was limited to a 14,000-hectare area around the nuclear power plant itself, while the faecal pellet count covered a 54,000-hectare area in northeastern Uppland, from Forsmark's nuclear power plant and north. In addition to surveys that have been a recurring activity since 2002, Svensk Naturförvaltning AB has also made a model calculation of the number of moose in the same area as where faecal pellets were counted.

The snow tracking in 2025 was carried out partly by counting tracks along watercourses, lake and sea edges, and partly by counting tracks on land. Twenty squares, each one square kilometre in size, have been selected as samples since 2018, where the selection was made with the aim of primarily surveying otter. The plan is that at least half of the area adjacent to water in each square and at least one kilometre of the squares side lines must be surveyed. To carry out a track survey on snow, days with fresh snow followed by days with suitable weather are required for tracks to accumulate. The opportunity to implement a track survey last winter was limited. During spring winter of 2025 only twelve out of 20 (60 %) of the squares were monitored. In two of these squares there was no track survey along water.

Faecal pellet counts were carried out in sample plots distributed along the side of 30 squares, each a quarter of a square kilometre in size. Up to 28 sample plots were surveyed in each square. This approach has been the same since 2016.

Regarding the status of mammals, the following can be ascertained after the 2024 surveys:

- Number of moose is slightly uprising.
- All native ungulates, except reindeer, have been observed in any year of surveys. The last winter pellets from red deer were observed. Both that species but also fallow deer in just some sporadic observations in the periphery of the survey area.
- Wild Boar population is showing conflicting patterns. Probably this result is due to a declining trend in the southern part around the nuclear power plant but a stable population in the greater area.
- Tracks from lynx has been observed all year since the survey program started. The population seem to be unaltered.
- Time series of tracks of otter and mink are fluctuating. The geographic dispersal of the otter seems to increase where half of counted sample plots had observations last winter. A tendency for the presence of each species to affect each other negatively can be interpreted as a result of competition.
- In this survey program fox is the predator that has the greatest spatial coverage. However the population is declining.
- Beaver was observed for the third year in a row southeast of Bruksdammen and seems now be established in the area.

Innehåll

1	Inledning	4
2	Metodik	7
2.1	Snöspårning	8
2.1.1	Utmed strandlinjer	10
2.1.2	Längs räta linjer på fastmark	10
2.2	Spillningsinventering.....	10
2.3	Flyginventering	16
2.4	Modellberäkning av antal älgar	17
3	Resultat.....	18
3.1	Klövvt och hare.....	18
3.2	Lodjur	22
3.3	Mink och utter	28
3.4	Övriga däggdjur	31
4	Diskussion	35
	Referenser	36

1 Inledning

På uppdrag av Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har Svensk Naturförvaltning AB sedan 2001/2002 inventerat däggdjursfaunan i SKB:s undersökningsområde i Uppland. Inventeringarna är en del i en övervakning som syftar till att beskriva närvaro av större däggdjursarter i området omkring Forsmark. Upplägg och metodik är avpassat så att tidsmässiga och rumsliga fluktuationer ska gå att följa för de arter som är allmänt förekommande. För klövvilt skattas även populationsstorlekar.

Övervakningen har genomgått en del förändringar genom åren. Den mest genomgripande och principiellt viktiga förändringen genomfördes 2016 då den gick från att vara en större inventering med flera års mellanrum till en årlig uppföljning. Det viktigaste skälet var att med begränsade resurser bättre hantera slumpartad mellanårsvariation som kan vara svår att särskilja från faktiska populationsförändringar.

Inventeringar kopplat till att beskriva däggdjurspopulationernas storlek och utbredning har genomförts 2001/2002, 2002/2003, 2003/2004, 2007 och 2012 samt årligen 2016–2024 (Cederlund m fl 2003, Cederlund m fl 2004, Cederlund m fl 2005, Truvé, 2007, Truvé, 2012, Truvé m fl 2016, Truvé och Broman 2017, Truvé och Broman 2018, Truvé och Broman 2019, Truvé och Broman 2020, Broman och Truvé 2021, Broman och Truvé 2022, Broman och Truvé 2023, Broman och Truvé 2024, samt föreliggande rapport). Flera inventeringstekniker har tillämpats varav ett par har utförts regelmässigt: spillningsinventering och spårinventering. Under två av de första tre åren inventerades även mindre däggdjur genom så kallad fällfångst (Cederlund m fl 2004, Cederlund m fl 2005).

Älgen som är vårt största däggdjur och den art där den årliga avskjutningen betingar det största jaktliga värdet har följts mer ingående. Orsaken till älgens särställning är dels dess jaktliga värde, dels att metodik för att beskriva populationen och dess dynamik i ett område är mer utvecklad för älg än för andra däggdjursarter. Utöver spillningsinventering har flyginventering av älg utförts vissa år (Cederlund m fl 2003, Cederlund m fl 2005, Truvé, 2012, Truvé m fl 2016). För att beskriva älgpopulationens sammansättning, reproduktionstal och vitalitet insamlades käkar och livmödrar från skjutna älgar samt uppgifter på slaktvikter åren 2005/2006–2011/2012 (Cederlund m fl 2006a, Cederlund m fl 2006b, Cederlund och Lemel 2007a, Cederlund och Lemel 2007b, Cederlund 2008a, Cederlund 2008b, Cederlund 2009a, Cederlund 2009b, Cederlund och Broman 2010a, Cederlund och Broman 2010b, Cederlund och Broman 2011a, Cederlund och Broman 2011b, Cederlund m fl 2012a, Cederlund m fl 2012b). Efter 2012 görs inte någon sådan uppföljning. I stället har sedan 2019/2020 modellberäkningar av älgpopulationens storlek och sammansättning med stöd i jägarnas älgobservationer i samband med älgjakt och avskjutningsstatistik tillkommit som uppföljningsmetod (Truvé och Broman 2020, Broman och Truvé 2021, Broman och Truvé 2022, Broman och Truvé 2023, Broman och Truvé 2024, samt föreliggande rapport).

Mätmetodiken för spillningsinventering vad gäller klövviltsarter är välutvecklad (Bergström m fl 2011a, Bergström m fl 2011b) liksom samplings- och skattningsmodeller (t ex White och Eberhardt 1980, Williams m fl 2002). Rätt utförd spillningsinventering innebär att man ganska rättframt kan erhålla åtminstone relativa populationsstorlekar. Anmärkningsvärd mellanårsvariation och till synes samvarierad sådan mellan olika arter föranledde 2020 en extra genomlysning av spillningsdata för området (Truvé och Broman 2020).

Inför 2016 gjordes områdesavgränsning, samplingsmetodik och stickprovsutformning för spillningsinventeringen om och blev mer enhetlig (Truvé m fl 2016). Från att inventerat två delområden – Hållnäs (10 557 ha) och Forsmark (14 079 ha) – skapades ett enda större område som inkluderade båda delområdena samt arealen dem emellan (härefter kallat Forsmark klövviltsområde; 54 195 ha; Figur 1-1). Detta för att harmonisera spillningsdata med flyginventeringsdata samt anpassa resultaten till förvaltningen av klövviltet i Norra Uppland. Stickproven har för alla inventerade arter sedan 2016 bestått av provytor utmed sidorna i fast utlagda kvartskilometerstora rutor (trakter) i en jämn grid över hela området. Dessförinnan inventerades hare (fälthare) även explicit på ängs- och betesmark (Cederlund m fl 2003, Cederlund m fl 2004, Truvé, 2007, Truvé, 2012). Trakternas utformning har varierat liksom deras placering över området (se spillningsinventering under avsnitt Metodik).

Spårinventeringen har även den genomgått en del modifikationer. Endast delområde Forsmark inventeras sedan 2016. Olika sätt att utföra en spårinventering har prövats, bland annat har spårens utsträckning mätts in som en del i att skatta populationsstorlek med Buffon index (Becker m fl 1998), men sedan 2016 räknas endast spårloopor som korsar linjer – strandlinjer längs hav, sjö och rinnande vatten eller räta linjer på fastmark. Stickprov var till och med 2012 strandlinjerna i slumpade kvadratkilometerstora rutor samt horisontella linjer på naturbetingad fastmark (ej vatten, tomtmark eller väg) tvärs undersökningsområdet. Med början 2016 ersattes de horisontella linjerna med endera sidan av de för året slumpade kvadratkilometerstora rutorna. Före 2018 spårinventerades ett slumpmässigt urval av rutor och till dem tillhörande rutlinjer men 2018 valde SKB ut ett antal rutor med bedömd potential av utterförekomst. Detta i syfte att optimera resurserna för att följa uttern som är en rödlistad art (<https://artfakta.se/naturvard/taxon/lutra-lutra-100077>). För enskilda rutor finns förutsättningar att följa längre tidsserier medan förändringar i området i sin helhet är vanskligt att göra för längre serier än från och med 2018.

Eftersom spårinventeringen kräver tillgång på snö görs inventeringen endast dagarna närmast efter att ny snö fallit. Vintrar där snöförhållanden varit undermåliga har inneburit att inventeringen fått ställas in (2020) eller att inventeringen inte gått att genomföra i sin helhet (2016, 2021, 2024 och 2025).

I föreliggande rapport presenteras resultat som tillkommit det senaste året och där vi så bedömt är lämpligt och görligt satt dessa i relation till tidigare förekomster och utbredningar.

Kartunderlag är hämtade från Lantmäteriets öppna geodata. Aktivitetsplanen är SKB:s interna styrdokument. Resulterande data från den aktuella aktiviteten lagras i SKB:s primärdatabas Sicada, där data är spårbara via aktivitetsplanens ID-nummer (AP SFK-24-049). Endast data i SKB:s databaser får användas för vidare tolkningar och för modellering. Data i SKB:s databaser kan vid behov revideras. Datarevisioner resulterar inte nödvändigtvis i någon revision av motsvarande P-rapport. Det normala förfarandet är dock att större revisioner leder till revision av P-rapporten, medan smärre datarevisioner resulterar i rapportsupplement, som finns tillgängliga i anslutning till webbversionen av P-rapporten på www.skb.se.

Tabell 1-1. Styrdokument för aktivitetens utförande

Aktivitetsplan	Nummer	Version
Viltinventering 2025	AP SFK-24-049	1.0

Figur 1-1. Karta över områden som inventerats. I områdena avgränsade med röd linje har spårinventering genomförts: Forsmark (10 557 ha) 2002–2025 och Hållnäs (14 079 ha) 2002–2012. I det större området avgränsat med blå linje, kallat Forsmarks klövviltsområde (54 195 ha), har älg, rådjur, kronhjort, dovhjort, vildsvin samt hare inventerats genom spillningsinventering. För klövviltsområdet har även en modellberäkning av antal älgar gjorts.

2 Metodik

2.1 Metodval

Vi har i Uppland runt Forsmark och norr därom följt alla däggdjur större än sorkar och möss sedan 2002. Detta har skett genom spårinventering på snö eller som spillningsinventering (Tabell 2-1). Den senare metodiken är väl utvecklad för klövvilt och andra växtätare (Bergström m fl 2011a, Bergström m fl 2011b). Alla förekommande större arter har följts genom snöspårning men fokus har där legat på att inventera rovdjur. Älg har vid ett antal tillfällen inventerats från helikopter (flyginventering) och för denna art har det funnits tillgång till data från andra källor, systematisk insamling av observationer i samband med jakt (Älgobs) och avskjutningsstatistik, vilket möjliggjort en modellberäkning av antalet individer. Sorkar och möss inventerades vid ett par tillfällen med fällor 2003 och 2004 (Cederlund m fl 2004, Cederlund m fl 2005).

Tabell 2-1. Översikt av metodik tillämpad vid inventering av olika däggdjursarter större än sorkar och möss i Forsmark. Med hare avses arterna fälthare och skogshare. Kryss inom parentes indikerar att metoden är mindre beprövad och resultat utifrån sådana data bör tolkas därefter

Djur	Spår utmed vatten	Spår längs linjer	Spillningsinventering	Flyginventering	Modellberäkning
Brunbjörn	x	x			
Bäver	x	x			
Dovhjort		(x)	x	(x)	
Ekorre		x			
Grävling		x			
Hare		(x)	x		
Hermelin		x			
Hund		x			
Iller		x			
Katt		x			
Kronhjort		(x)	x	(x)	
Lo	x	x			
Mink	x	x			
Rådjur		(x)	x	(x)	
Rödräv		x			
Skogsmård		x			
Utter	x	x			
Varg	x	x			
Vessla		x			
Vildsvin		(x)	x	(x)	
Älg		(x)	x	x	x

2.1 Snöspårning

Spårinventeringarna har varit stickprovsbaserade. För bäver, mink och utter, samt de tre största rovdjuren björn, varg och lodjur, har vi tillämpat två olika urval: en med rutor där strandlinjer utmed vatten följs (Figur 2-1) och en efter rätta linjer utlagda på naturbetingad fastmark i landskapet. Den senare typen av urval har förändrats och anpassats efter det syfte som inventeringen haft, vilket har varierat över tid. Mellan 2002 och 2012 inventerades ett antal rätta linjer tvärs hela området (Figur 2-2; men se t ex Cederlund m fl 2003 för närmre beskrivning) men med start 2016 har en av sidolinjerna i samma rutor som spårinventeringen längs strandlinjer fått tjänstgöra som stickprovsenhet (Figur 2-3). På grund av bristfälliga snöförhållanden under 2025 års inventering kunde endast 12 rutor inventeras denna säsong (Figur 2-3) och i rutorna D07 och K08 skedde ingen spårning utmed vattenlinjer utan endast utmed rutans sidolinjer.

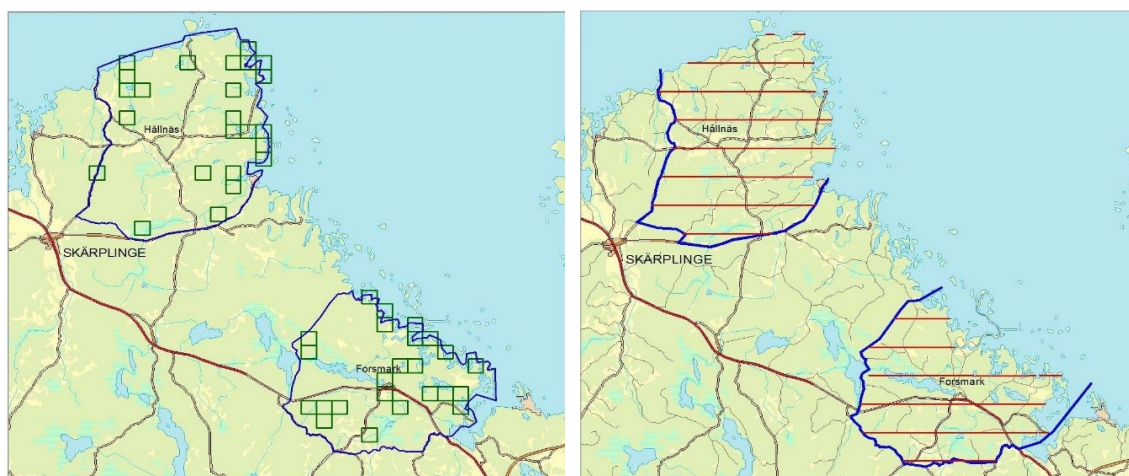
Inventeringen av spår 2025 utfördes mellan 11 januari och 18 februari.

Data från mätningarna utgör grunden för alla beräkningar av index på antal djur såsom förekomst i kilometerruta eller antalet spår per km inventerad linje och dygn.

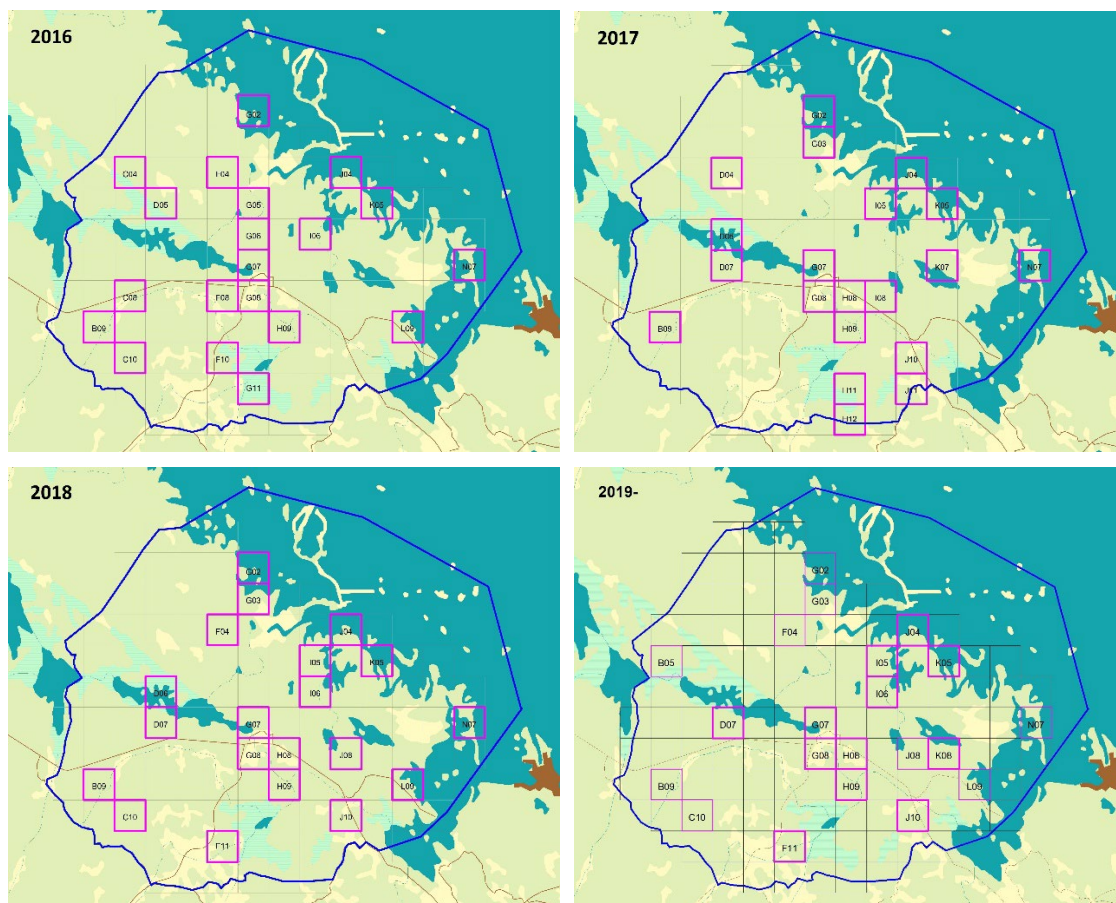
Flera arter ger snarlika spåravtryck sett till spårstämplat (Aronsson och Eriksson 1990). Avstånd mellan avtryck utgör en del i stöd för att göra en korrekt artbestämning. Likväl finns risk för förväxling, speciellt mellan mårddjuren. Spår från andra arter, såsom utter är enklare att identifiera då de har en del säregna uttryck (Figur 2-4).

Figur 2-1. Bilden visar exempel på vattenlinjer i en ruta utvald för spårning. Vid utsträckta objekt som åar och bäckar har endera av sidorna inventerats.

Figur 2-2. Rumslig fördelning av rutor (t.v.) och linjer (t.h.) som inventerats på spår 2002–2012 i delområdena Hällnäs och Forsmark.

Figur 2-3. Rumslig fördelning av rutor och linjer utvalda för inventering för respektive år sedan 2016. För perioden 2019–2025 har samma rutor ingått i det årliga urvalet. Ruta K08 utgör en reservruta som inventeras om någon av övriga rutor inte tillåts beträdas p.g.a. svag is eller motsvarande. Upp till en kilometer, motsvarande en sida, har inventerats per ruta och år. Bristfälliga snöförhållanden innebär att endast 12 rutor inventerades utmed räta linjer på fastmark vintern 2025 (tjock cerise linje). I ruta D07 och K08 snöspårades inte heller några vattenlinjer.

Figur 2-4. Utterkana observerad under inventeringen 2023 (Foto: Anders Hedlund).

2.1.1 Utmed strandlinjer

Inför den första inventeringen 2002 delades ett cirka 14 000 ha stort område in i rutor om en kvadratkilometer (delområde Forsmark; Figur 2-2). Rutor utan fastland exkluderades (motsvarande indelning gjordes även för delområde Hållnäs vilket finns beskrivet t ex i Cederlund m fl 2003). I ett slumpmässigt urval om 24 rutor utfördes sedan en inventering av spår på nysnö. Samma typ av urval, motsvarande slumpmässigt urval, gjordes sedan fram till 2017 då 43 av 118 möjliga rutor hade inventerats vid minst ett tillfälle.

Med början 2018 valdes 20 rutor med tidigare förekomst av utter, eller förekomst av miljö lämpad för utter, ut och inventerades. Denna förändring i urvalsprincip hindrar en direkt jämförelse av genomsnittliga spår förekomster eller spårantal för delområde Forsmark i sin helhet före respektive från och med 2018 och framåt. Ändringen gjordes i syfte att ha större möjligheter att se rumsliga förändringar av utter. Inför inventeringen 2019 byttes en ruta ut (D06 ersatt med B05) som visade sig vara svår och farlig att inventera på grund av förrädiska isförhållanden och senaste vintern inventerades den permanenta reservrutan som utsågs vid upplägget 2019 (K08) (Figur 2-3). Den milda och snöfattiga vintern 2020 gjorde att ingen inventering kunde genomföras det året. Liknande omständigheter gjorde att inte fullt alla rutor kunnat inventeras 2016 (18 av 20 rutor inventerade), 2021 (15 av 20 rutor inventerade), 2024 (18 av 20 rutor inventerade) och senaste vintern (10 av 20 rutor inventerade).

Mätningarna har utförts så att minst halva rutans sammanlagda längd av strandlinjer inom kilometerrutan följts, det vill säga stränder längs kusten, sjöar och vattendrag samt längs större diken (Figur 2-1). Alla spår från utter, mink, bäver, lo, björn och varg som korsat eller följt strandlinjen har noterats. Spårning har påbörjats på morgonen tidigast 8 timmar efter snöfall, dvs. det ska ha passerat minst en natt sedan senaste snöfallet. Som senast har inventeringen, med något enstaka undantag, utförts tre dygn efter snöfall. Detta så att spår inte hunnit bli så gamla att de blivit för svåra att identifiera och klassificera. Spåransamlingar som uppenbart härstammat från samma individ har räknats som ett enda spår.

2.1.2 Längs räta linjer på fastmark

Snöspårning utmed vatten syftar till att återfinna utter, mink och bäver som har en preferens för sådana miljöer. För att fånga in övriga större rovdäggdjur som ofta förekommer i andra miljöer än i direkt anslutning till vatten har området runt Forsmark inventerats via snöspårning på räta linjer på naturbetingad fastmark. De första fyra inventeringstillfällena (2002–2012) gjordes detta genom att följa en handfull långa linjer tvärs området (Figur 2-2) och sedan 2016 längs ett antal kilometerlinjer i vardera av de 20 kilometerrutor som spårinventerades utmed strandlinjer. I första hand valdes rutorna södra sida men i det att delar bröts av vatten, väg eller tätort fylldes motsvarande sträcka upp från rutornas västra del så att en kilometer per ruta blev inventerad (Figur 2-3).

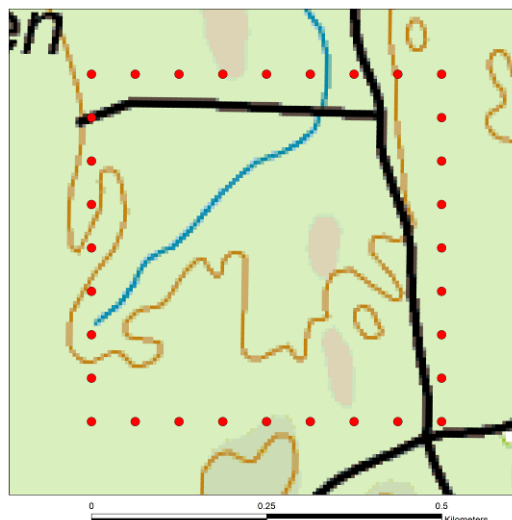
Utförandet av spårningen längs linjer har utförts enligt samma kriterier som spårning utmed vatten. För att räknas in som ett spår skall spåret minst en gång ha korsat den räta linje man följt och spåransamlingar som uppenbart härstammat från samma individ har räknats som ett enda spår.

2.2 Spillningsinventering

Spillningsinventering av klövvilt och hare bygger på att spillningshögar, eller kulor (hare), lämnade från individer av dessa arter räknas. Över tid ackumuleras högar men högar bryts även ned. Den mesta spillningen försvinner under sommarmånaderna och räknar man högar på våren blir jämförbarheten mellan år hög. Genom att i mätningen räkna bort synbart äldre högar (höstlöv placerade över högarna) och beräkna högar relativt dagar för ackumulation kan precision och systematiska fel krympas. Ett dyrare men säkrare alternativ är att rensa fasta provytor från äldre spillning på hösten. Detta har inte tillämpats i Forsmark utan där har inventeringen skett på orensade provytor och tidpunkt för ackumulationsstart har antagits vara ett och samma datum varje år (15 oktober).

Inventeringarna har sedan 2016 genomförts under perioden från ett bit in i april och början på maj. Under 2025 utfördes inventeringen mellan 22 april och 9 maj.

En spillningsinventering utförs som regel genom något slags stickprovsförfarande med tillhörande statistisk skattningsmodell (se t ex Broman, 2007, Bergström m.fl, 2011a, Bergström m.fl, 2011b). Vi har i inventeringarna för SKB först och främst tillämpat en variant med räkning av spillningshögar på provvytor placerade i en typ av kluster som brukas kallas trakter (Figur 2-5).

Figur 2-5. Bilden visar exempel på fördelning av provvytor i trakt för spillningsinventering.

Syftet med just detta urvalsförfarande har varit att försöka optimera mätinsatsen då en stor del av all tid åtgår för att förflytta sig mellan provvytor. Vid det första årets inventering (2002) tillämpades dock en annan design (för mer noggrann beskrivning se Cederlund m fl 2003). Då placerades transekter med två kilometers avstånd tvärs de två delområdena Hållnäs och Forsmark. Utmed dessa förlades provvytor med ett intervall om 50 m. Året efter (2003) ändrades samplingen till att bestå av trakter formade som rektanglar med sidolängderna två respektive en km och där 72 provvytor placerades i varje trakt. Trakternas placering i respektive delområde slumpades ut (Figur 2-6). Samma design som 2003 tillämpades 2007 men med start 2012 ändrades emellertid trakternas utformning till att vara kvadratiska med en sidolängd på 500 meter och 32 provvytor (Figur 2-5). Valet av trakternas placering gjordes något olika för Hållnäs och Forsmark. I Hållnäs valdes trakter efter ett jämnt förband i öst-västlig riktning medan trakterna i Forsmark placerades efter en fast, men initialt slumpad, grid över området (Figur 2-7). Samma typ av slumpning av trakter gjordes 2016 men då för ett utökat område som geografiskt inte bara omfattade de tidigare delområden Hållnäs och Forsmark utan även mellanliggande geografi (Figur 2-8).

Under åren 2002–2012 utfördes även en explicit inventering av harspillning i öppen mark längs räta linjer tvärs den öppna marken (se Cederlund m fl 2003 för närmre beskrivning). För åren 2002 och 2003 gjordes detta med så kallad adaptive sampling (Thompson, 1991; se Cederlund m fl 2003 för närmre beskrivning av utförande i Hållnäs och Forsmark) men för åren 2007 och 2012 på ett enklare sätt med provvytor endast utlagda i jämna förband.

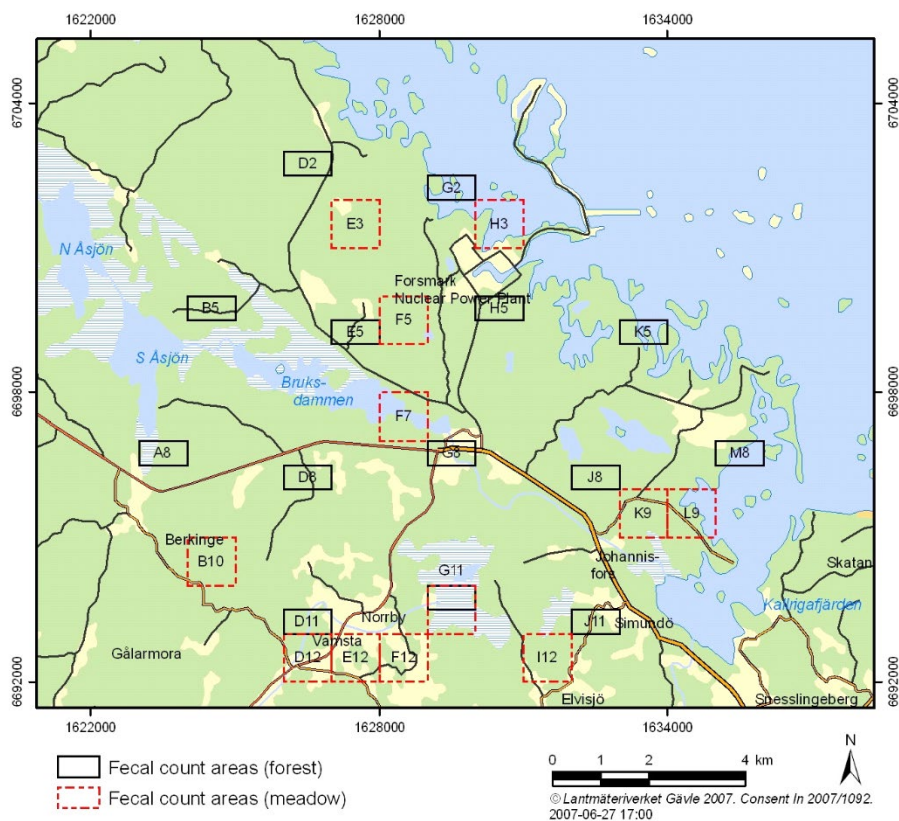
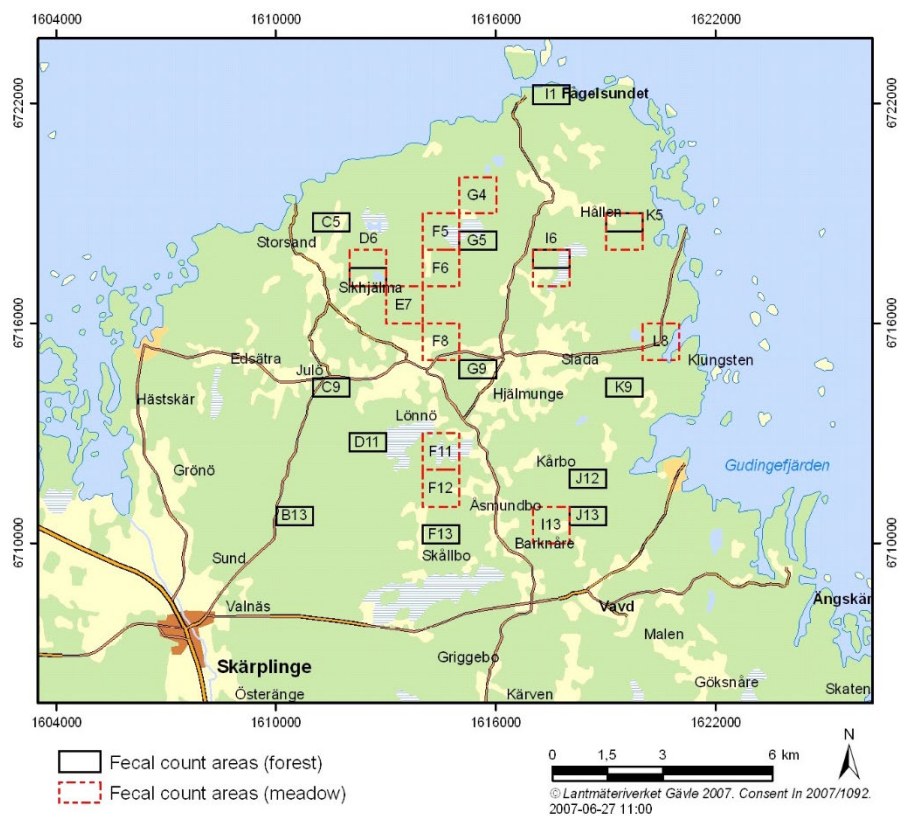
Provyternas storlek har varit anpassade efter möjligheten att med hög noggrannhet hitta alla på ytan förekommande högar/kulor; för hare 1 m², för rådjur 10 m² och för älg och övriga i området förekommande klövviltsarter (kronhjort, dovhjort och vildsvin) 100 m².

Med stöd av kunskap över hur många spillningshögar en individ släpper per dygn kan man räkna om genomsnittligt antal spillningshögar per provyta och dygn till ett värde på antal individer i populationen (tabell 2-2). Sådana omräkningar är dock vanskliga då variation i antal släppta spillningshögar per individ och dygn (defekationshastighet) kan vara stor både mellan individer och mellan populationer (t ex Oldemeyer och Franzmann 1981, Andersen m fl 1992). Antal återfunna spillningshögar påverkas även av att spillningen bryts ned. Denna hastighet kan variera (Kindberg m fl 2004). Vi presenterar därför populationsskattningar med detta som förbehåll.

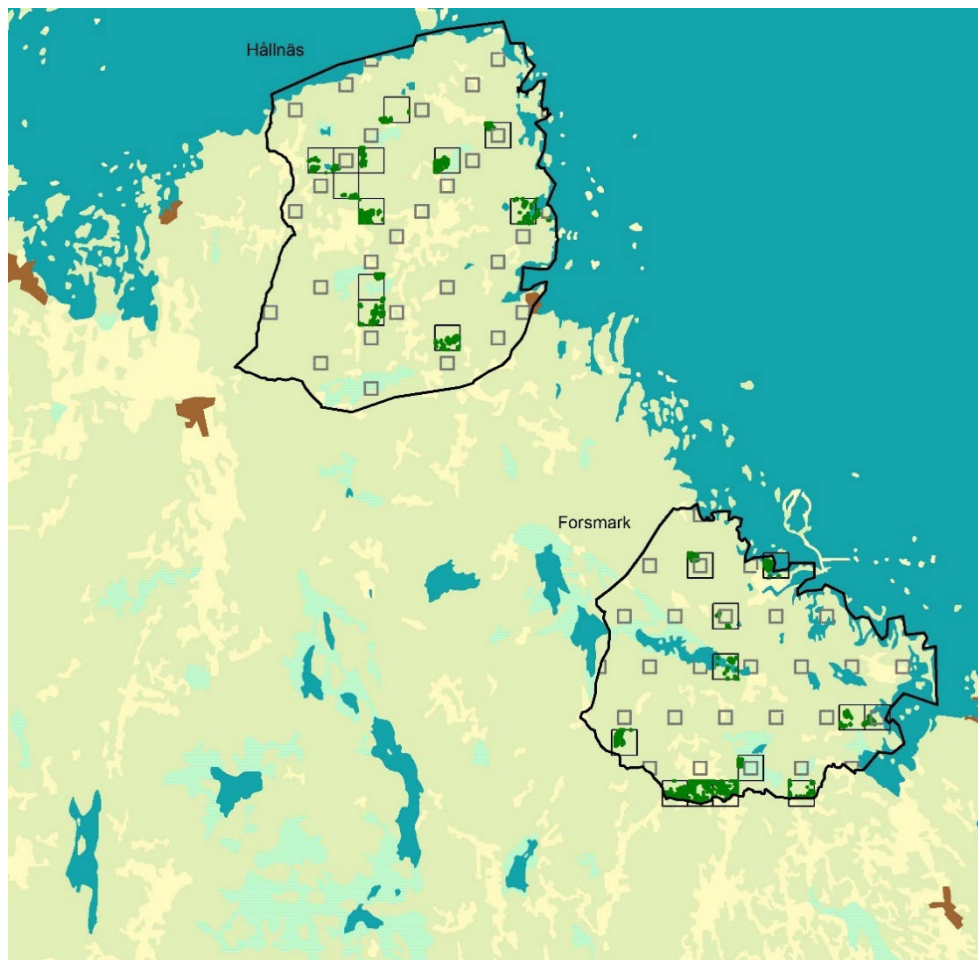
Tabell 2-2. Konstanter för att räkna om indexet högar (eller kulor för hare) per hektar och dygn till antal individer eller täthet (antal individer per 1 000 ha)

Art	Defekationskonstant	Referens
Älg	16,5	Emil Broman m.fl., Göteborg universitet, opublicerat ¹
Rådjur	21	Mitchell et al. 1985
Kronhjort	13	Jarnemo et al. 2010
Vildsvin	5	Plhal et al. 2014
Hare	475	Kjell Wallin, Göteborgs universitet, pers. komm.

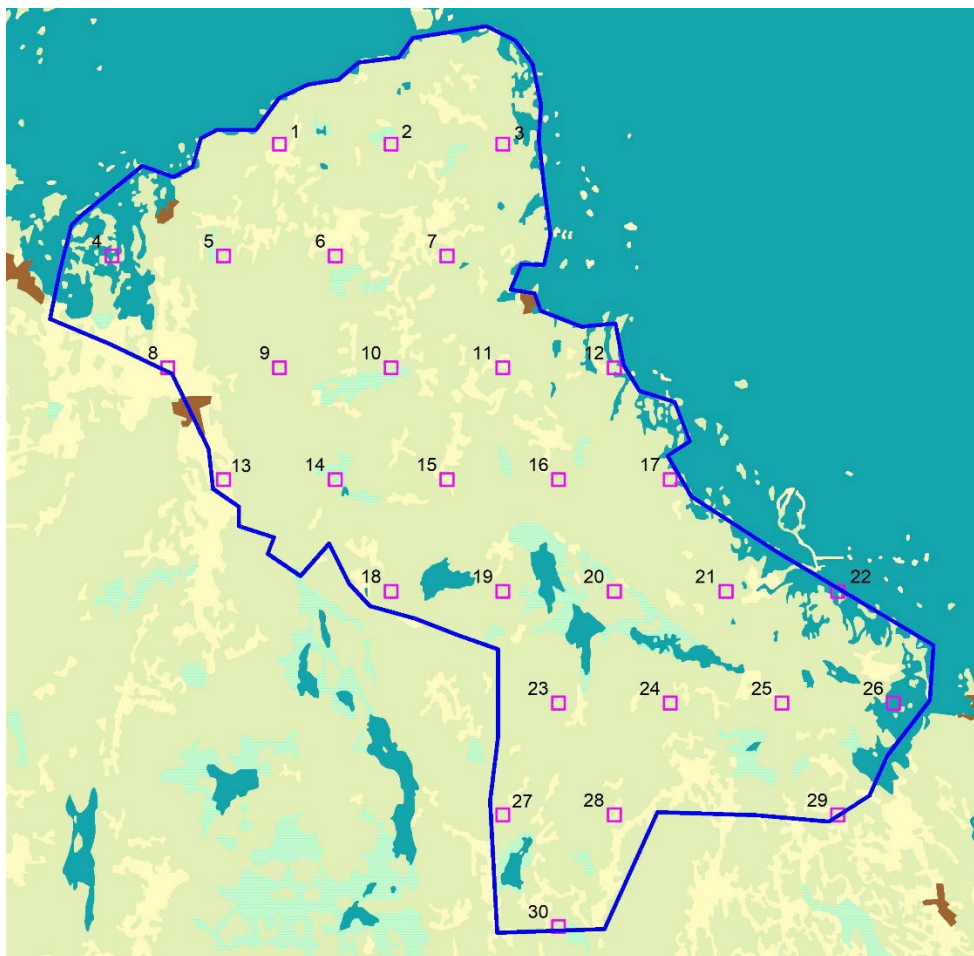
¹ Broman E, Ericsson G, Wallin K, Bergström R, Cederlund G. Converting large herbivore pellet counts to animal density: testing the assumption of constant defecation rate.

Figur 2-6. Rumslig fördelning av kluster (trakter med provytor) som stickprovet vid spillningsinventering var utformat 2002, 2003 och 2007 i Hållnäs (bild ovan) och Forsmark (bild nedan). Svarta rektanglar indikerar kluster för inventering av klövvilt samt hare i skogsmiljö. Streckade röda kvadrater indikerar kluster för inventering av hare i öppen miljö.

Figur 2-7. Rumslig fördelning av kluster (trakter med provytor) som stickprovet vid spillningsinventering i områdena Hålnäs och Forsmark var utformat 2012 (grå kvadrater). Vid 2012 års spillningsinventering gjordes likt tidigare inventeringar även en explicit inventering av hare på öppen mark (mörkgrönt i svarta kvadrater).

Figur 2-8. Rumslig fördelning av kluster (trakter med provvytor) som stickprovet vid spillningsinventering varit utformat sedan 2016 (rosa kvadrater) inom blå avgränsning.

Följande modell har använts för att skatta antal individer av respektive art:

Antal individer per arealenhet =

Antal spillningshögar per arealenhet /

Defekationshastighet x Antal ackumulationsdygn

Antal spillningshögar per arealenhet har utgjorts av medelvärdet av antal spillningshögar beräknat på ett stickprovsurval av provvytor. Samplingsförfarandet av provvytor har gjorts i två steg. Första steget är ett urval av rutor (alla år utom 2002 då rutorna istället utgjordes av transekter). I steg två sker ett urval av cirkulära provvytor utmed kanterna på trakterna.

Provytor som inte tillåtit en ostörd ackumulation såsom vatten, trafikerade vägar, tomtmark och plöjd åker har exkluderats (Figur 2-9; se Truvé och Broman 2020 för genomgång av miljön för olika provvytor). För området har resterande andel genom en genomgång av spillningsinventeringarna 2016–2020 skattats till 86 % (Truvé och Broman 2020). Beräknad täthet av spillningshögar kan härav sägas motsvara täthet på registrerad jaktmark (andel registrerad jaktmark av total areal är i området ca 87 %).

Variansen för det skattade medelvärdet har beräknats med hjälp av skattad varians mellan trakter och mellan provvytor inom trakter

Total varians för skattad individtäthet =

$1 - [\text{Antal inventerade trakter}] / [\text{Antal möjliga trakter}] \times$

$[\text{Varians mellan trakter}] / [\text{Antal inventerade trakter}]$

$+ \text{Medel} [\text{Varians inom trakter}] / [\text{Antal provvytor}]$

Approximativa 95 % konfidensintervall har beräknats som kvadratroten ur skattad total varians multiplicerat med tillförlitlighetskoefficienten (Z) 1,96.

Figur 2-9. Spår efter älgko med kalv observerat vid spillningsinventering 2025. Spillningsinventering görs endast på provytor där spillning kan ackumuleras tämligen ostört. Eventuella spillningshögar som släpps på brukad åkermark räknas alltså inte.

2.3 Flyginventering

Flyginventering utförs under vintern när marken är täckt med snö, vilket är en förutsättning för att djuren ska kunna upptäckas. Väder, flyghastighet, snöförhållande, etc, kan påverka observerbarheten. Eftersom man missar en del djur krävs att man använder sig av en metod där man kan beräkna andelen djur som inventerarna inte ser. Två metoder baserat på två olika statistiska modeller har tillämpats i Forsmarks klövviltsområde: fångst-återfångst (eng. Capture-Recapture) och avståndsinventering (eng. Distance Sampling). Då flyginventeringar inte utförts sedan inventeringen 2016 presenteras metodiken inte närmre än så i denna rapport. För en detaljerad beskrivning av inventering enligt fångst-återfångst-principen hänvisas till (Seber 1982, Skalski och Robson 1992; men se Cederlund m fl 2003 för närmre beskrivning av utförande Forsmarks klövviltsområde) och för avståndsinventering (Buckland m fl 2001, Buckland m fl 2004; men se Truvé 2012 för närmre beskrivning av utförande i Forsmarks klövviltsområde).

2.4 Modellberäkning av antal älgar

Inom älgförvaltningen samlas årligen in en stor mängd data under älgjakten både från de älgar som skjuts och de älgar som jägarna observerar. Avskjutningsstatistik har samlats in sedan 1939 och var initialt baserad på antalet rapporterade skjutna älgar (Kindberg m fl 2011a, Kindberg m fl 2011b) men på senare år har man även börjat registrera älgarnas ålder och vikt i ökad omfattning (Jarnemo m fl 2011a, Jarnemo m fl 2011b). Älgar som observerats under jakt är en något senare företeelse och sedan mitten av 1980-talet används den så kallade Älgobsen som ett index för att beskriva älgstammens utveckling, sammansättning och reproduktion i stort sett i hela landet (Ericsson och Kindberg 2011a, Ericsson och Kindberg 2011b). Med statistik från avskjutning och Älgobs kan man beräkna (skatta) antalet älgar vid jaktstart samt efter jakt för de år man har statistik för. Beräkningen förutsätter att det finns data insamlade från en serie av år, att mängden data är av en viss storlek, och att data samlats in på ett korrekt och konsekvent sätt. Modellen som tillämpats i denna rapport är en variant på Eberhardts populationsmodellering (Eberhardt 1987) baserad på Älgobs- och avskjutningsdata. Kortfattat så utförs modelleringen genom att anpassa en populationsmodell till Älgobsens utveckling och de övriga data som finns tillgängliga över älgstammens sammansättning, reproduktion och dödlighet. Finns andra täthetsdata såsom skattningar från flyginventering och spillningsinventering kan dessa vägas in i en sammanvägd modellberäkning.

3 Resultat

3.1 Klövvilt och hare

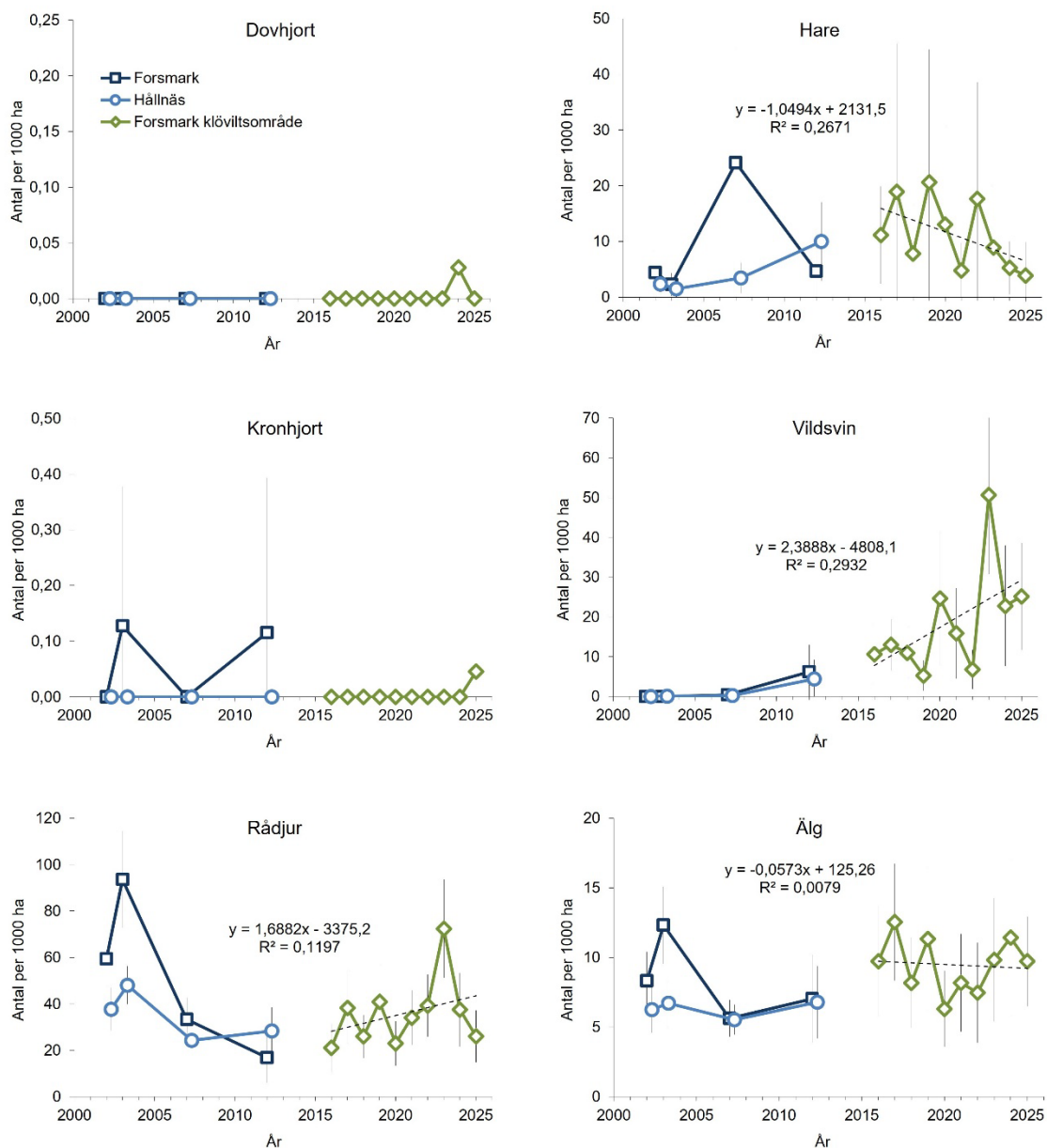
Av de sex arter som registreras under spillningsinventering (Tabell 2-1) har alla arter nu observerats genom spillning och spår vid något tillfälle. Dovhjort för första gången under inventeringen 2024 i områdets södra del och kronhjort (Figur 3-4) under senaste inventeringen i områdets västra del.

Älgpopulationen har storleksmässigt gått ner och upp ett par gånger om sedan millennieskiftet (Figur 3-1 och Figur 3-3). Utvecklingen har sedan 2020 varit i ökning vilket syns i både spillningsdata (linjär regression 2020–2025; $p=0,04$; Figur 3-1) i modellberäkningen (Figur 3-3).

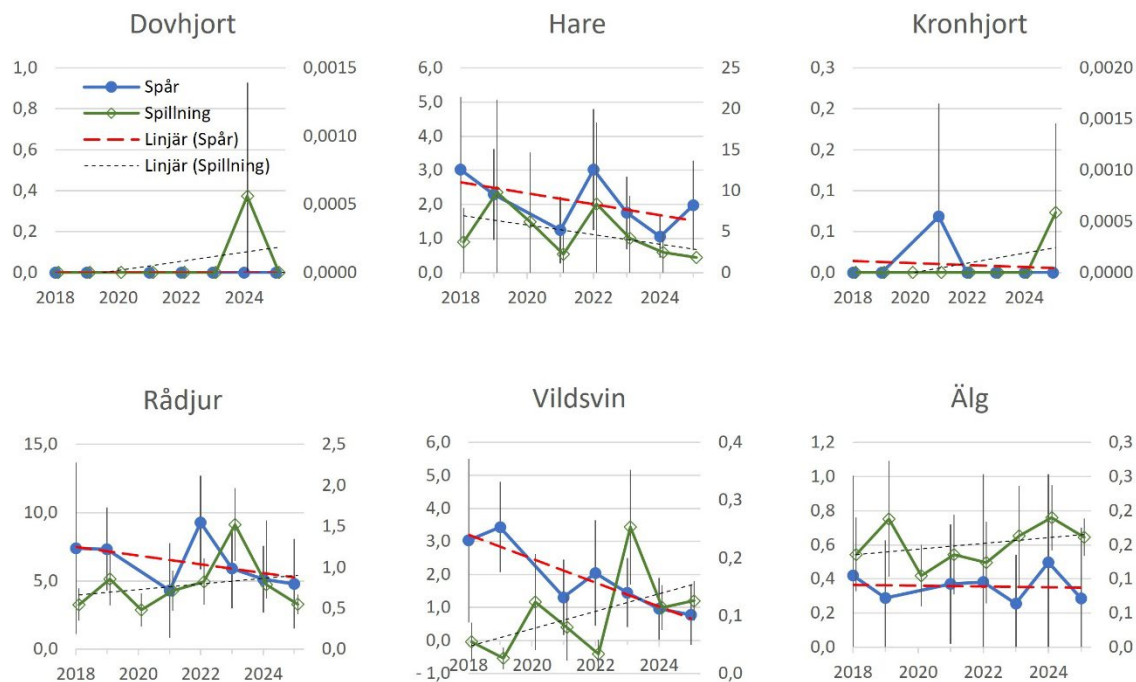
Rådjur hade enligt spillningsinventeringen en topp 2023 (Figur 3-1). Spårinventeringen, som emellertid är samplat endast på delar av klövviltsområdet, hade en motsvarande toppnotering året dessförinnan. Bortsett från topparna tycks rådjurspopulationen utgöras av omkring 3 individer per km^2 (Tabell 3-1) vilket är ungefär tre gånger fler än antalet älgar.

Sett i ett längre tidsperspektiv (2002–2025) så uppvisar vildsvin genom spillningsinventeringen att populationen vuxit från ett läge där de från början inte gav några avtryck alls. Trenderna för de båda dataseten spillning respektive spår går emellertid åt olika håll (Figur 3-2) (spillning 2016–2025: linjär regression, $p=0,11$; spår: linjär regression 2018–2025, $p=0,005$). Om trenderna speglar en verklig utvecklig så kan det motstridiga resultatet möjligen ligga i att spårdata för vildsvin (2018–2025) endast är samplat för den sydliga delen – Forsmark – av klövviltsområdet (Figur 1-1).

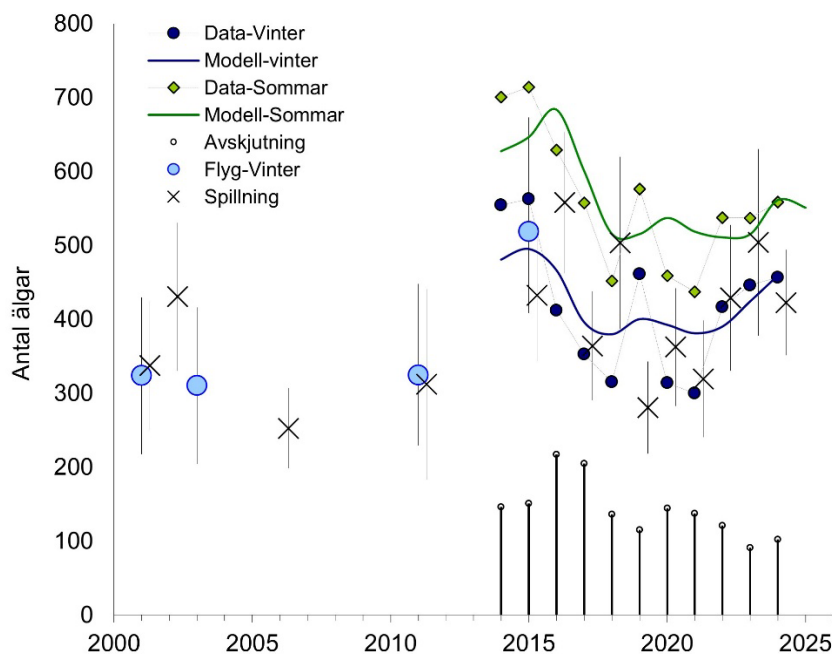
Dataserierna för harpopulationen pekar båda nedåt (spillning 2016–2024: linjär regression, $p=0,13$; spår: linjär regression 2018–2024, $p=0,23$).

Figur 3-1. Populationsutveckling hos dovhjort, hare (fälthare och skogshare), kronhjort, vildsvin, rådjur och älg baserat på spillningsinventering 2002–2012 i Hållnäs (ljusblå linje) och Forsmark (mörkblå linje) och från 2016 och framåt i Forsmarks klövviltsområde (grön linje). Svarta vertikala staplar genom punkterna indikerar 95% konfidensintervall. Streckade svarta linjer utgör linjära regressionslinjer för tidsserien 2016–2025. Ingen av trenderna är statistiskt signifikanta ($p > 0,05$).

Figur 3-2. Populationsutveckling hos dovhjort, hare (fälthare och skogshare), kronhjort, rådjur, vildsvin och älg i Forsmark utifrån spårinventering längs rätta linjer på fastmark (y-axel t.v. och blå linjer). Som jämförelse motsvarande utveckling utifrån spillningsinventering i Forsmarks klövviltsområde (y-axel t.h. och grön linje). Svarta vertikala staplar genom punkterna indikerar 95% konfidensintervall. Streckade röda linjer indikerar linjära trender för spårdata och streckade svarta linjer dito för spillningsdata.

Figur 3-3. Populationsutveckling för älg i klövviltsområdet under sommar (grön linje) och vinter (blå linje) under perioden 2014/2015–2024/2025 beräknat utifrån Älgobs- och avskjutningsdata ihop med skattningar från flyginventering och spillningsinventeringar. Årsvisa skattningar från spillningsinventering och flyginventering indikeras med kryss respektive blå punkter. Svarta staplar med knopp från x-axel och uppåt indikerar antal älgar fällda under jakt. Data före 2014/2015 har ej ingått i modellberäkningen. Strecken motsvarar 95% konfidensintervall. Ärtalen anger första halvan av respektive vinter eller jaktår.

Figur 3-4. Spillning från kronhjort observerat vid spillningsinventering 2025 (Foto: Anders Hedlund).

Tabell 3-1. Antal spillningshögar per hektar och dygn samt skattat antal individer per 1000 hektar för respektive inventerad art. Skattningar för 2024/2025 med medelvärde för perioden 2018–2025 som jämförelse. Värden avser medel med 95 % konfidensintervall

Djur	Antal högar per ha och dygn		Antal individer per 1000 ha	
	2024/2025	Medel	2024/2025	Medel
Älg	0,16 +/- 0,03	0,16	9,7 +/- 1,6	9,5
Rådjur	0,55 +/- 0,12	0,75	26 +/- 5,7	35,8
Kronhjort	0 +/- 0	0,00	0 +/- 0,1	0,0
Dovhjort	0 +/- 0	0,00	0 +/- 0	0,0
Vildsvin	0,13 +/- 0,03	0,09	25,1 +/- 6,8	18,6
Hare	1,84 +/- 1,45	5,32	3,9 +/- 3,1	11,2

3.2 Lodjur

Vid varje spårinventering har spår från lodjur observerats (Figur 3-5). I de 20 rutor som valdes ut som stickprov 2018 har vi mellan 2002 och 2025 observerat lodjurspår i alla rutor utom två (ruta F04 och D07 i Figur 2-3). I några fler fall har observationer gjorts i rutor under inventeringen utefter vattenlinjer än utefter rutlinjer (Figur 3-8). Men den förra typen av inventering har också genomförts i utvalda rutor i fler år, om än inte i alla, än den senare (13 år versus 9 år; se avsnitt 2.2.).

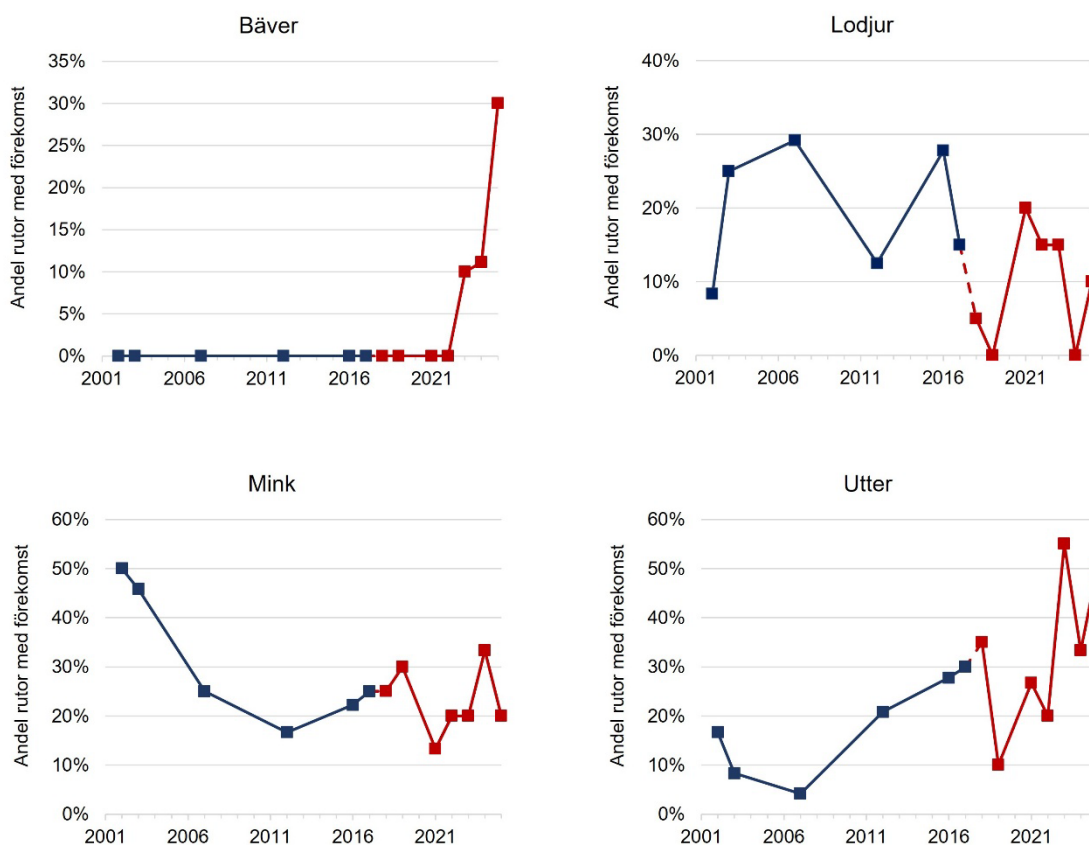

Figur 3-5. Spårlöpa från lo observerad under inventeringen 2025 (Foto: Rasmus Larsson).

En förändrad design av stickprov innebär att vi inte kunnat skapa en helt jämförbar längre tidsserie för området. Med start 2016 ändrades urvalet av rätta linjer på fastmark och med start 2018 har stickprovet inte varit slumpmässigt (se avsnitt 2.1). Med detta i åtanke kan vi likväl konstatera att det under spårinventering längs vattenlinjer under senaste vinterns inventering fanns spår av lodjur (Tabell 3-2 och Figur 3-6). För perioden 2018–2025 ser såväl index över korsningar per km och dygn utmed vattenlinjer (Tabell 3-3 och Figur 3-7) och rätta linjer på fastmark (Tabell 3-4 och Figur 3-7) ut att ha haft en topp 2021/2022.

Tabell 3-2. Antal rutor samplade för spårinventering utmed vattenlinjer samt antal och andel rutor med minst en positiv observation. Vid några inventeringar (2016, 2021 och 2024) har alla utvalda rutor inte gått att inventera pga brister i snöhållanden. Dessutom uteblev en hel inventering 2020 av samma skäl. Alla värden är okorrigerade för antal spår, linjelängd och antal dagar sedan nysnö. Med andra ord är detta ett mycket grovhugget index jämfört med skattningar av antal korsande spår per km och dygn

År	Antal inventerade rutor	Antal rutor med förekomst						Andel rutor med förekomst					
		Björn	Bäver	Lodjur	Mink	Utter	Varg	Björn	Bäver	Lodjur	Mink	Utter	Varg
2002	24	0	0	2	12	4	0	0%	0%	8%	50%	17%	0%
2003	24	0	0	6	11	2	0	0%	0%	25%	46%	8%	0%
2007	24	0	0	7	6	1	0	0%	0%	29%	25%	4%	0%
2012	24	0	0	3	4	5	0	0%	0%	13%	17%	21%	0%
2016	18	0	0	5	4	5	0	0%	0%	28%	22%	28%	0%
2017	20	0	0	3	5	6	0	0%	0%	15%	25%	30%	0%
2018	20	0	0	1	5	7	0	0%	0%	5%	25%	35%	0%
2019	20	0	0	0	6	2	0	0%	0%	0%	30%	10%	0%
2021	15	0	0	3	2	4	0	0%	0%	20%	13%	27%	0%
2022	20	0	0	3	4	4	0	0%	0%	15%	20%	20%	0%
2023	20	0	2	3	4	11	0	0%	10%	15%	20%	55%	0%
2024	18	0	2	0	6	6	0	0%	11%	0%	33%	33%	0%
2025	10	0	3	1	2	5	0	0%	30%	10%	20%	50%	0%

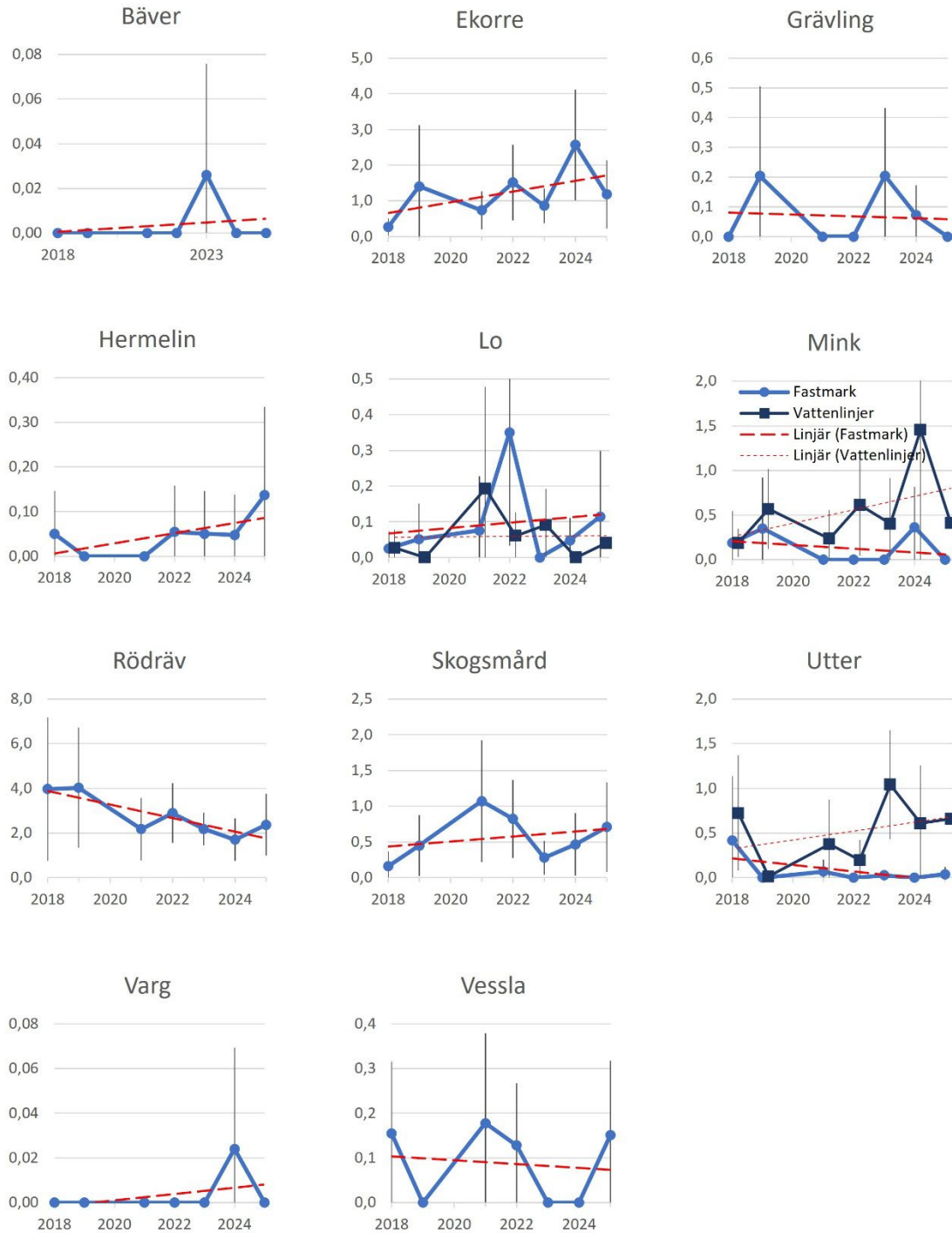
Figur 3-6. Andel rutor med positiv observation av bäver, lodjur, mink och utter i Forsmark. Data avser spårning utmed vattenlinjer. Arterna björn och varg är utelämnade då ingen observation registrerats under inventeringarna 2002–2025. Färgbytet från blå till röd indikerar steget från ett slumpmässigt urval av rutor till ett subjektivt urval av rutor med lämpligt utterhabitat.

Tabell 3-3. Antal korsningar per kilometer inventerad vattenlinje och dygn med ackumulation av spår. Skattningar för 2025 med medelvärde för 2017/2018–2024/2025 som jämförelse. Värden avser medel med 95 % konfidensintervall

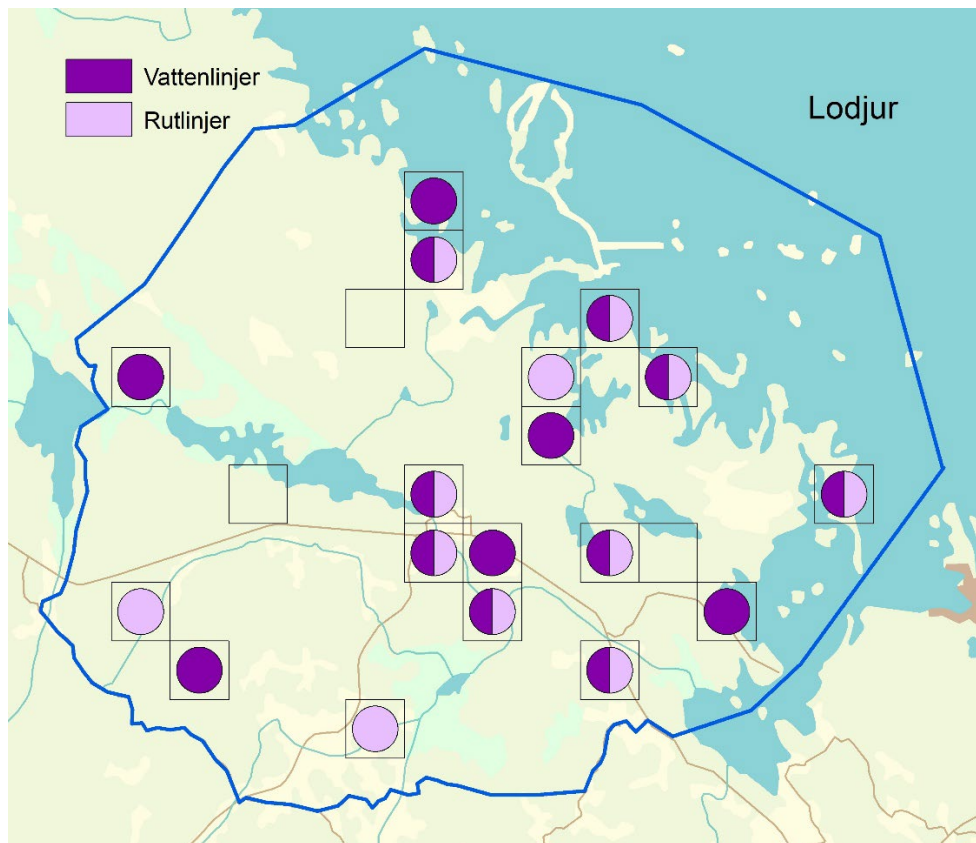
Djur	Korsningar per km och dygn	
	2024/2025	Medel
Brunbjörn	0 +/- 0	0
Bäver	1,88 +/- 2,4	0,28
Lo	0,04 +/- 0,09	0,06
Mink	0,41 +/- 0,74	0,55
Utter	0,66 +/- 0,63	0,52
Varg	0 +/- 0	0

Tabell 3-4. Antal korsningar per kilometer inventerad linje på fastmark och dygn med ackumulation av spår. Skattningar för 2025 med medelvärde för perioden 2017/2018–2024/2025 som jämförelse. Värden avser medel med 95 % konfidensintervall

Djur	Korsningar per km och dygn	
	2024/2025	Medel
Brunbjörn	0 +/- 0	0
Bäver	0 +/- 0	0
Dovhjort	0 +/- 0	0
Ekorre	1,18 +/- 0,95	1,22
Grävling	0 +/- 0	0,07
Hare	1,97 +/- 1,31	2,05
Hermelin	0,14 +/- 0,2	0,05
Hund	0 +/- 0	0,11
Iller	0 +/- 0	0
Katt	0 +/- 0	0,02
Kronhjort	0 +/- 0	0,01
Lo	0,11 +/- 0,18	0,09
Mink	0 +/- 0	0,13
Rådjur	4,8 +/- 3,28	6,31
Rödräv	2,37 +/- 1,38	2,76
Skogsmård	0,71 +/- 0,63	0,57
Utter	0,04 +/- 0,08	0,08
Varg	0 +/- 0	0
Vessla	0,15 +/- 0,17	0,09
Vildsvin	0,77 +/- 0,9	1,86
Älg	0,29 +/- 0,41	0,36

Figur 3-7. Populationsutveckling hos ett antal rovdäggdjur i Forsmark utifrån spårinventering längs räta linjer på fastmark (y-axel t.v. och ljusblå linjer) och längs vattenlinjer (y-axel t.h. och mörkblå linjer). Arter där ingen positiv observation gjorts har utelämnats – brunbjörn, iller och varg. Inte heller hund och katt redovisas grafiskt. Svarta vertikala staplar genom punkterna indikerar 95% konfidensintervall. Streckade röda linjer indikerar linjära trender.

Figur 3-8. Registrerad förekomst av lodjur utmed vattenlinjer (mörklila) och rutlinjer (ljuslila) under något av inventeringsåren 2002–2025 i de sedan 2019 utvalda rutorna.

3.3 Mink och utter

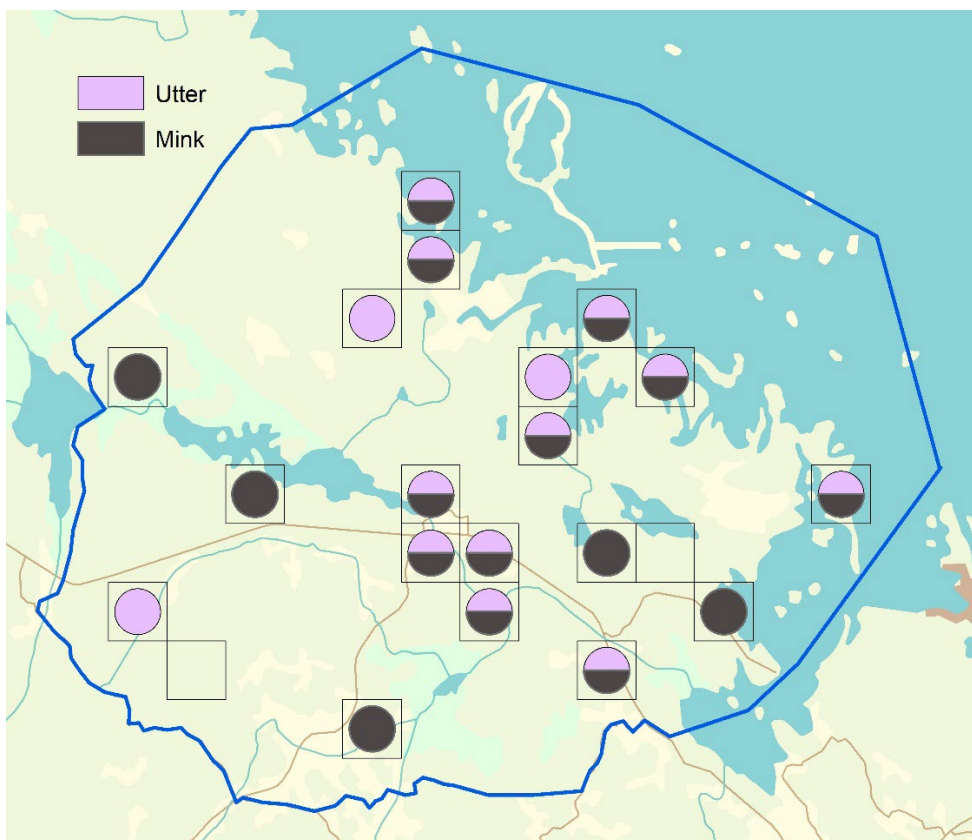
Precis som för lodjur saknas möjligheten till en rakt igenom jämförbar tidsserie för mink och utter. Andelen rutor med förekomst av spår var hur som helst något lägre för mink (20 %) relativt ett genomsnitt för perioden 2002–2025 (28 %; Tabell 3-2). I häften av rutorna syntes spår efter utter 2025 vilket var betydligt över ett genomsnitt över tidsserien på 24 % (Tabell 3-2). Index över korsningar per km och dygn utmed vattenlinjer 2018–2025 pekar uppåt för både utter och mink (Figur 3-7).

Spår av mink (Figur 3-9) har observerats i totalt 16 av de 20 rutorna som valdes ut 2019 vid inventering längs vattenlinjer. Motsvarande antal för utter är 14 rutor. I elva av rutorna har spår från båda arterna observerats (Figur 3-10). För ett par rutor i regionen sydöst om Bruksdammen i områdets centrala delar har mink återfunnits regelbundet medan det är mer sporadiskt för rutor i övrigt (Figur 3-11). Rutorna utmed kusten har alla haft spår av mink vid någon inventering (Figur 3-11). Nästan samma mönster gäller för utter men där är observationerna någon färre i rutorna sydöst Bruksdammen (Figur 3-11). Utter har setts i alla inventerade kustrutor utom en (L09) (Figur 3-11).

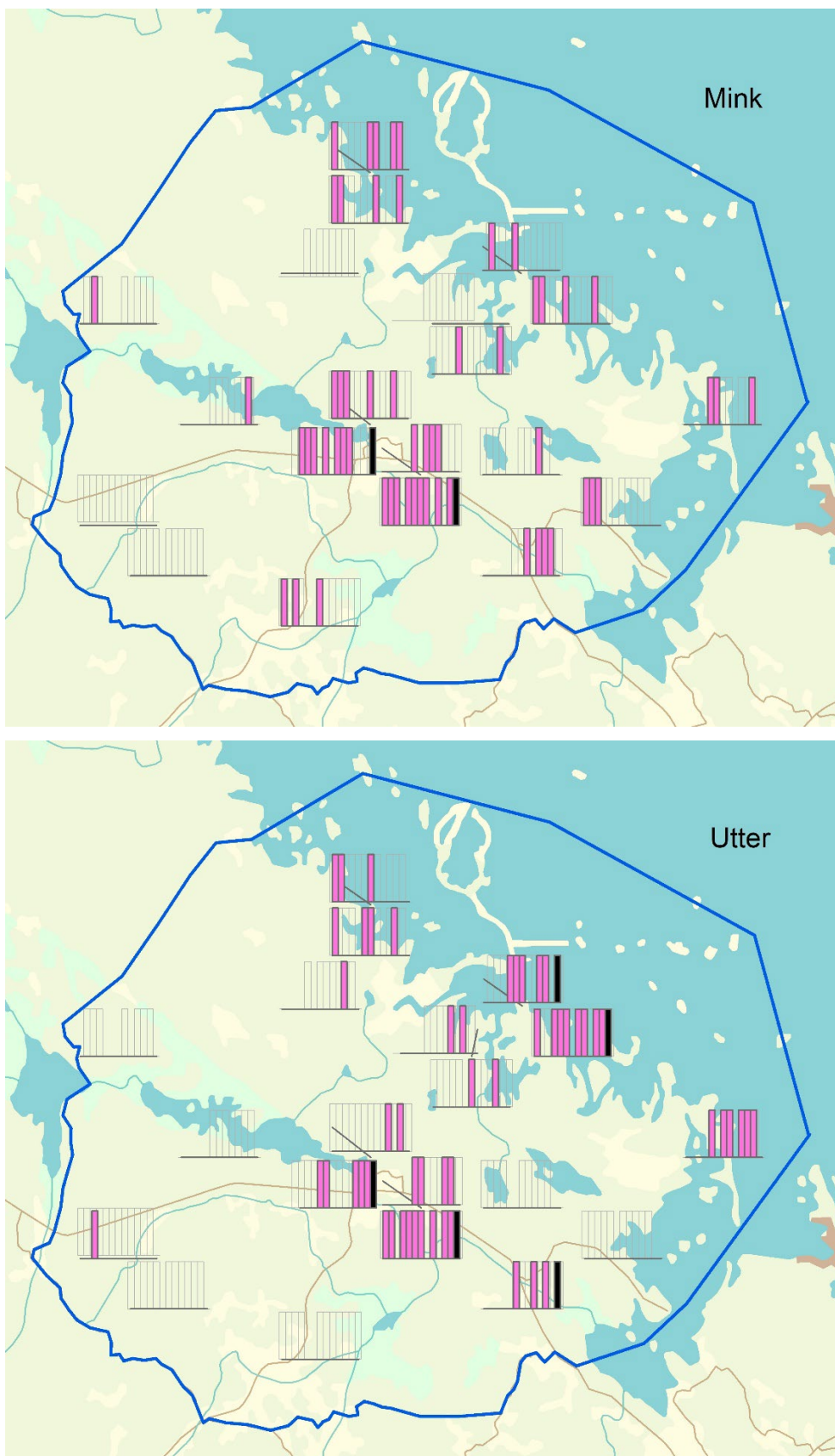
Förekomst av mink versus utter i rutorna är inte korrelerade (Figur 3-12; Spearman Rank Correlation Test: $r=-0,367$; $p=0,22$).

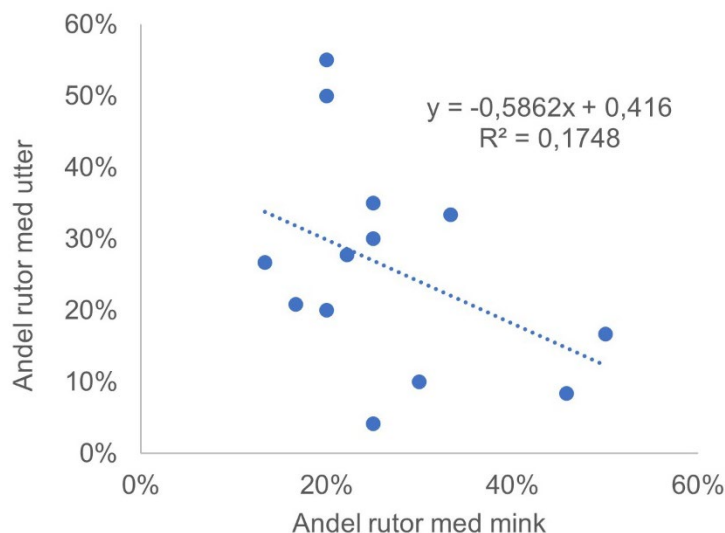
Figur 3-9. Spårlöpa från mink observerad under inventeringen 2023 (Foto: Anders Hedlund).

Figur 3-10. Registrerad förekomst av mink (svart) och utter (lila) under något av inventeringsåren 2002–2025 i de sedan 2019 utvalda rutorna.

Figur 3-11. Förekomst av mink (ovan) och utter (nedan) i de rutor som sedan 2019 valts ut för årlig spårinventering längs vattenlinjer i Forsmark. Observera att olika rutor inventerats olika många tillfällen sedan 2002 vilket framgår av antalet staplar (genomskinliga samt magentafärgade) inom varje ruta. Färgade staplar visar på förekomst av mink respektive utter medan genomskinliga visar år med frånvaro. Förekomst i ruta under 2025 indikeras med svarta staplar.

Figur 3-12. Årlig andel av de sedan 2019 utvalda rutorna med förekomst av spår efter mink versus utter.

3.4 Övriga däggdjur

Varg observerades för första gången 2024 men ingen återregistrering gjordes under senaste vinterns inventering.

Spår av björn har aldrig registrerats av oss i spårinventeringarna i Uppland 2002–2023. Även om björn finns är det förväntat då dessa djur normalt ligger i idé vid den tidpunkt inventeringen genomförs.

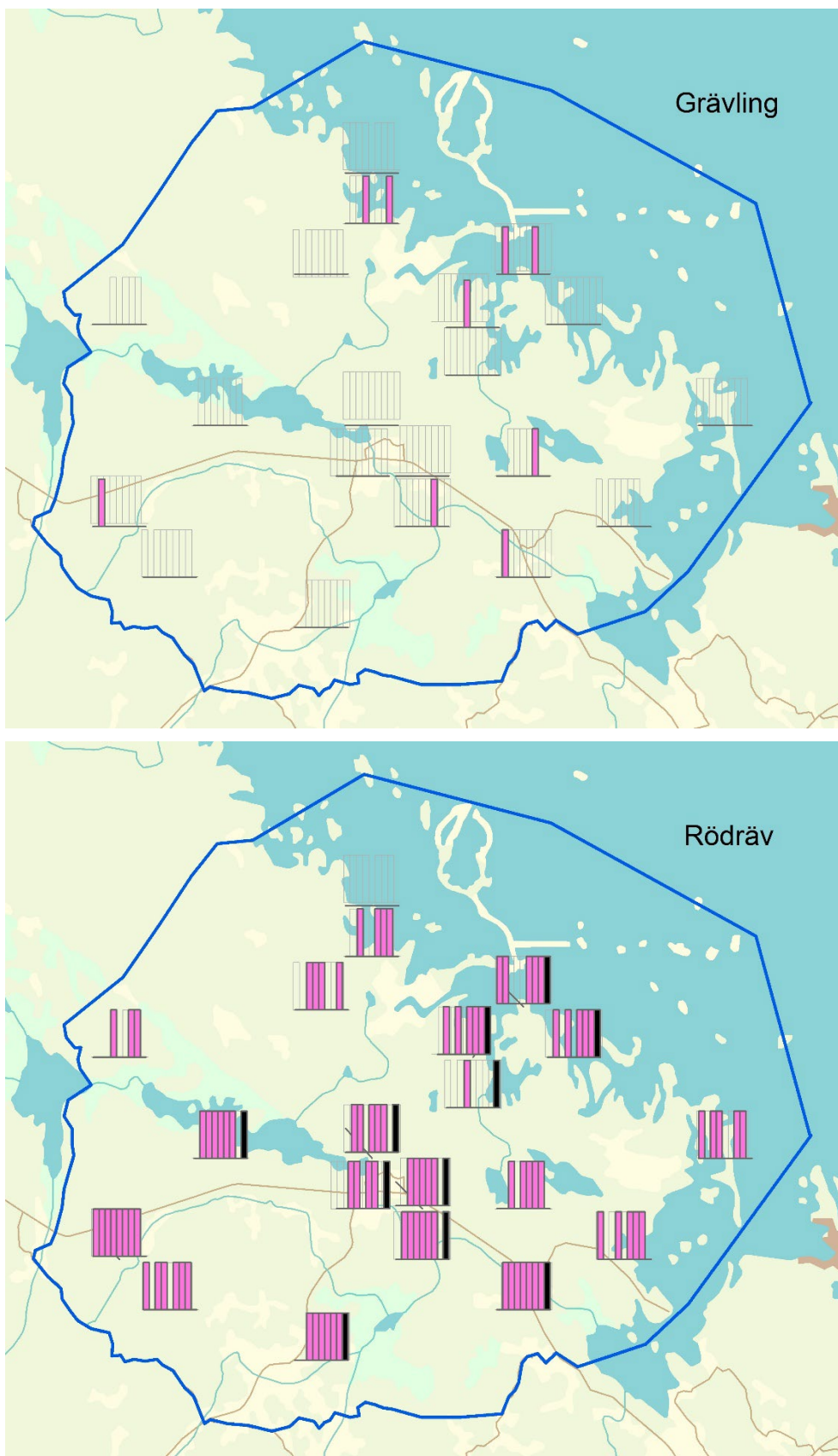
Av samma skäl som avsaknad av björnsår är avtryck av grävling inte att vänta. Vissa år, bland annat vintrarna 2023 och 2024, hade vi dock enstaka observationer (Figur 3-13).

Bäver inte bara observerades för tredje året i rad utan ökar räknat som observerade spårkorsningar (Tabell 3-3) och andel rutor med observationer (Figur 3-6). Detta är klar indikation på att arten är etablerad i området. Alla observationer är gjorda sydöst Bruksdammen i rutorna G08, H08 och H09.

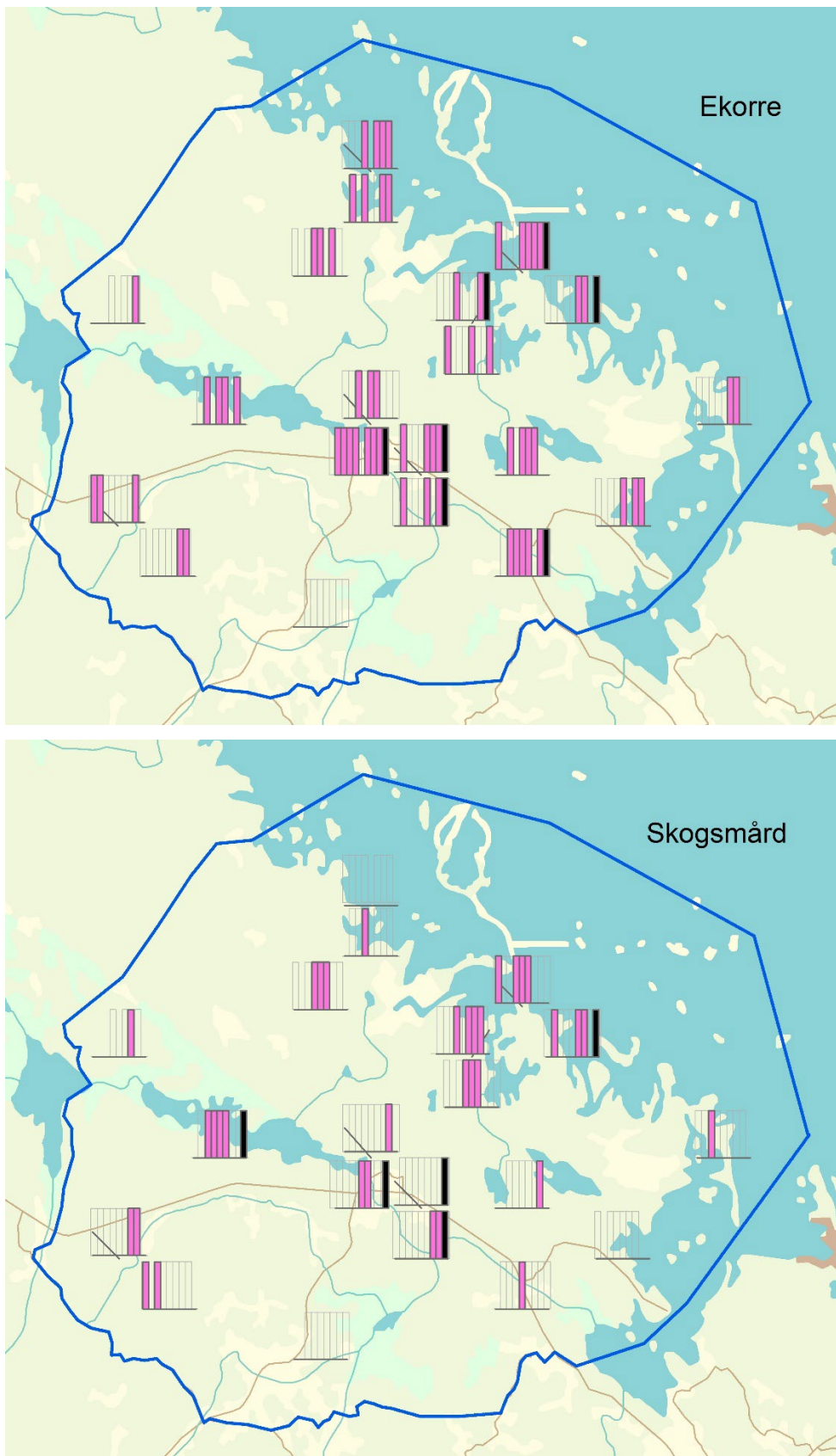
Av de rovdjursarter som observerats varierar trenderna men bara för rödräv på ett mer konsekvent sätt (Figur 3-7). Trenden som är statistiskt signifikant, är nedåtgående (linjär regression 2018–2025, $p=0,02$).

Ekorre ser ut att öka i antal, men denna trend är inte statistiskt signifikant (linjär regression 2018–2025, $p=0,22$).

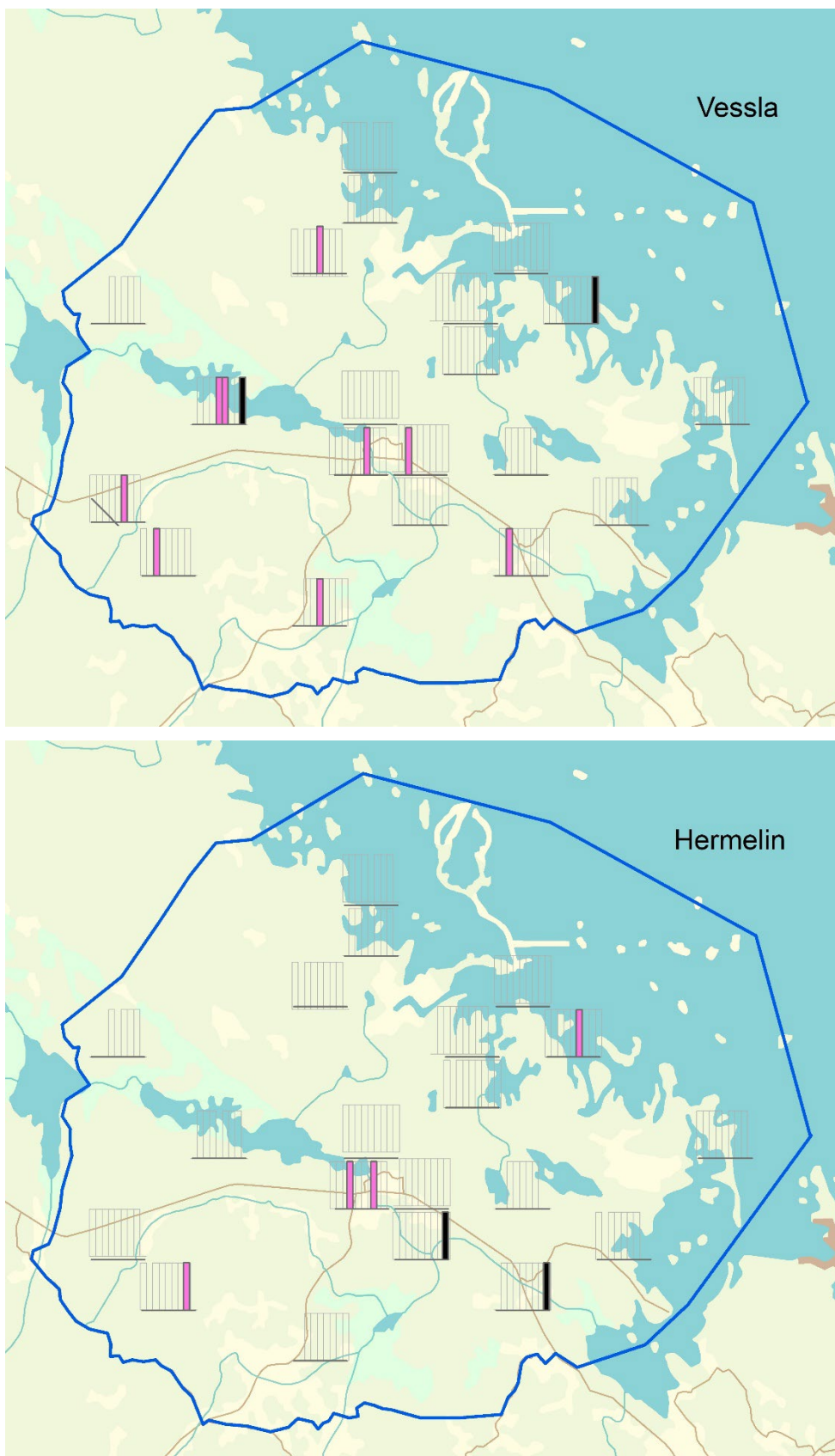
Sett till utbredning är rödräv den art som haft störst täckning med förekomst i alla de 20 rutorna vars södra/västra linje inventerats 2016–2025 (Figur 3-13). Även skogsmård och ekorre har vid minst ett tillfälle observerats i en majoritet av inventeringsrutorna (Figur 3-14). Mer sporadiska noteringar gäller för vessla och hermelin (Figur 3-15). Båda tycks vara mer knutna till inland än kust.

Figur 3-13. Förekomst av grävling (ovan) och rödräv (nedan) i de rutor som sedan 2018 valts ut för årlig spårinventering längs vattenlinjer i Forsmark. Observera att olika rutor inventerats olika många tillfällen sedan 2002 vilket framgår av antalet staplar (genomsnittliga samt magentafärgade) inom varje ruta. Färgade staplar visar på förekomst av grävling respektive rödräv medan genomskinliga visar år med frånvaro. Förekomst i ruta under 2025 indikeras med svarta staplar.

Figur 3-14. Förekomst av ekorre (ovan) och skogsmård (nedan) i de rutor som sedan 2018 valts ut för årlig spårinventering längs vattenlinjer i Forsmark. Observera att olika rutor inventerats olika många tillfällen sedan 2002 vilket framgår av antalet staplar (genomsnittliga samt magentafärgade) inom varje ruta. Färgade staplar visar på förekomst av ekorre respektive skogsmård medan genomskinliga visar år med frånvaro. Förekomst i ruta under 2025 indikeras med svarta staplar.

Figur 3-15. Förekomst av hermelin (ovan) och vessla (nedan) i de rutor som sedan 2018 valts ut för årlig spårinventering längs vattenlinjer i Forsmark. Observera att olika rutor inventerats olika många tillfällen sedan 2002 vilket framgår av antalet staplar (genomskinliga samt magentafärgade) inom varje ruta. Färgade staplar visar på förekomst av hermelin respektive vessla medan genomskinliga visar år med frånvaro. Förekomst i ruta under 2025 indikeras med svarta staplar.

4 Diskussion

Däggdjursfaunan, eller snarare de arter av däggdjur som är större än sorkar och möss, har genom två typer av inventeringar följts under nästan två decennier i området runt Forsmarks kärnkraftverk. För älg har ytterligare ett par metoder för att följa förändringar i populationens numerär tillämpats.

Metodiken har till delar förändrats där det mest avgörande för att tolka data var omläggningar i stickprovsdesign 2016 och urvalskriterier 2018. Första ändringen syftade till att få en årlig uppföljning på bekostnad av lite sämre precision i de årliga skattningarna. Den andra ändringen gjordes för att fokusera mer på utter som är en art klassad som nära hotad (<https://artfakta.se/naturvard/taxon/lutra-lutra-100077>) enligt den så kallade Rödlistan (SLU Artdatabanken 2020).

Under senaste vintern kunde bara halva inventeringen genomföras grund av bristande snöförhållanden (Av 20 rutor spårinventerades tolv rutor utefter linjer på fastmark och tio efter vattenlinjer.). Detta tycks bli ett allt vanligare problem där ett minskat stickprov ger inte bara ett osäkrare resultat utan kan även vara statistiskt missvisande.

Slutsatsen av flera resultat är bland annat därför inte odiskutabla vid en statistisk prövning. Vi har likväl valt att beskriva utveckling och utbredning från de data som finns. Av lite mer säkra slutsatser kan nämnas att antalet älgar är tämligen stabilt, att vildsvin etablerats och fortlever, en utbredd förekomst av utter utmed kusten och vatten draget sydöst Bruksdammen samt att bävern är etablerad (sydöst Bruksdammen) och på frammarsch. Räven minskar stadigt men är annars den art som uppvisar störst geografisk utbredning. Lodjur tycks finnas som ett säkert inslag i faunan.

En fortsatt uppföljning kommer på sikt kunna ge möjlighet till att göra både mer förfinade och säkrare analyser.

Referenser

Publikationer utgivna av SKB (Svensk Kärnbränslehantering AB) kan hämtas på www.skb.se/publikationer.

Andersen R, Hjeljord O, Sæther B-E, 1992. Moose defecation rates in relation to habitat quality. *Alces* 28, 95–100.

Aronsson Å, Eriksson P, 1990. Djurens spår och konsten att spåra: en fälthandbok. Stockholm: Bonniers.

Artfakta, 2021. Utter, *Lutra lutra*. Tillgänglig: <https://artfakta.se/naturvard/taxon/lutra-lutra-100077> [2021-10-18]. Uppsala: SLU Artdatabanken.

Becker E F, Spindler M A, Osborne T O, 1998. A population estimator based on network sampling of tracks in the snow. *Journal of Wildlife Management* 62, 968–977.

Bergström R, Månsson J, Kindberg J, Pehrson Å, Ericsson G, Danell K, 2011a. Adaptiv älgförvaltning nr 3: Spillningsinventering av älg. Fakta Skog. Rön från Sveriges Lantbruksuniversitet 12, 2011.

Bergström R, Månsson J, Kindberg J, Pehrson Å, Ericsson G, Danell K, 2011b. Inventering för adaptiv älgförvaltning i älgförvaltningsområden (ÄFO) – Spillningsinventering av älg. Manual nr 3. Sveriges Lantbruksuniversitet.

Broman E, 2007. Spillningsinventering av älg och annat klövvilt: principer för utläggning av provytor. Tilläggsrapport. Svenska Jägareförbundet.

Broman E, Truvé, J, 2021. Övervakning av däggdjursfaunan i Forsmark. Inventeringsresultat 2021. SKB R-21-19, Svensk Kärnbränslehantering AB.

Broman E, Truvé, J, 2022. Övervakning av däggdjursfaunan i Forsmark. Inventeringsresultat 2022. SKB P-22-16, Svensk Kärnbränslehantering AB.

Broman E, Truvé J, 2023. Övervakning av däggdjursfaunan i Forsmark. Inventeringsresultat 2023. SKB P-23-13, Svensk Kärnbränslehantering AB.

Broman E, Truvé J, 2024. Övervakning av däggdjursfaunan i Forsmark. Inventeringsresultat 2024. SKB P-24-06, Svensk Kärnbränslehantering AB.

Buckland S T, Anderson D R, Burnham K P, Laake J L, Borchers D L, Thomas L, 2001. Introduction to distance sampling: estimating abundance of biological populations. Oxford: Oxford University Press.

Buckland S T, Anderson D R, Burnham K P, Laake J L, Borchers D L, Thomas L, 2004. Advanced distance sampling: estimating abundance of biological populations. Oxford: Oxford University Press.

Cederlund G, 2008a. Platsundersökning Forsmark. Älgstammens ålderssammansättning och reproduktion i Forsmark. SKB P-08-35, Svensk Kärnbränslehantering AB.

Cederlund G, 2008b. Platsundersökning Forsmark. Älgstammens ålderssammansättning och reproduktion i Saxmarken-Hållnäs. SKB P-08-36, Svensk Kärnbränslehantering AB.

Cederlund G, 2009a. Platsundersökning Forsmark. Älgstammens ålderssammansättning och reproduktion i Forsmark. SKB P-09-23, Svensk Kärnbränslehantering AB.

Cederlund G, 2009b. Platsundersökning Forsmark. Älgstammens ålderssammansättning och reproduktion i Saxmarken-Hållnäs. SKB P-09-24, Svensk Kärnbränslehantering AB.

Cederlund G, Broman E, 2010a. Monitering Forsmark. Älgstammens ålderssammansättning, reproduktion och hornutveckling i Forsmark jaktåret 2009. SKB P-10-26, Svensk Kärnbränslehantering AB.

Cederlund G, Broman E, 2010b. Monitering Forsmark. Älgstammens ålderssammansättning, reproduktion och hornutveckling i Hållnäs jaktåret 2009. SKB P-10-27, Svensk Kärnbränslehantering AB.

- Cederlund G, Broman E, 2011a.** Monitoring Forsmark. Älgstammens ålderssammansättning, reproduktion och hornutveckling i Forsmark. SKB P-11-36, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Cederlund G, Broman E, 2011b.** Monitoring Forsmark. Älgstammens ålderssammansättning, reproduktion och hornutveckling i Hållnäs. SKB P-11-37, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Cederlund G, Lemel J, 2007a.** Platsundersökning Forsmark. Älgstammens ålderssammansättning och reproduktion i Forsmark. SKB P-07-132, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Cederlund G, Lemel J, 2007b.** Platsundersökning Forsmark. Älgstammens ålderssammansättning och reproduktion i Saxmarken-Hållnäs. SKB P-07-133, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Cederlund G, Hammarström A, Wallin K, 2003.** Surveys of mammal populations in the areas adjacent to Forsmark and Tierp. A pilot study 2001–2002. SKB P-03-18, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Cederlund G, Hammarström A, Wallin K, 2004.** Surveys of mammal populations in the areas adjacent to Forsmark and Oskarshamn. Results from 2003. SKB P-04-04, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Cederlund G, Hammarström A, Wallin K, 2005.** Forsmark site investigation. Surveys of mammal populations in Forsmark. Results from 2004. SKB P-05-151, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Cederlund G, Lemel J, Wallin K, 2006a.** Forsmark site investigation. Älgstammens ålderssammansättning och reproduktion i Saxmarken-Hållnäs. SKB P-06-218, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Cederlund G, Lemel J, Wallin K, 2006b.** Forsmark site investigation. Älgstammens ålderssammansättning och reproduktion i Forsmark. SKB P-06-219, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Cederlund G, Broman E, Bergström B, 2012a.** Monitoring Forsmark. Älgstammens ålderssammansättning, reproduktion och hornutveckling i Forsmark. SKB P-12-16, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Cederlund G, Broman E, Bergström B, 2012b.** Monitoring Forsmark. Älgstammens ålderssammansättning, reproduktion och hornutveckling i Hållnäs. SKB P-12-17, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Eberhardt L L, 1987.** Population projections from simple models. *Journal of Applied Ecology* 24, 103–118.
- Ericsson G, Kindberg J, 2011a.** Adaptiv älgförvaltning nr 2: Älgobservationer (Älgobs). Fakta Skog. Rön från Sveriges Lantbruksuniversitet 11, 2011.
- Ericsson G, Kindberg J, 2011b.** Inventering för adaptiv älgförvaltning i älgförvaltningsområden (ÄFO) – Älgobservationer. Manual nr 2. Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Jarnemo A, Bergström R, Söderberg B, 2010.** Spillningsfrekvens samt nedbrytning av spillning hos kronvilt *Cervus elaphus*. Viltforum nr 2/2010. Jägareförbundet.
- Jarnemo A, Sand H, Dalin A-M, Malmsten J, 2011a.** Adaptiv älgförvaltning nr 6: Åldersstruktur och reproduktion. Fakta Skog. Rön från Sveriges Lantbruksuniversitet 15, 2011.
- Jarnemo A, Sand H, Dalin A-M, Malmsten J, 2011b.** Inventering för adaptiv älgförvaltning i älgförvaltningsområden (ÄFO) – Åldersstruktur och reproduktion för älg utifrån skjutet material. Manual nr 6. Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Kindberg J, Persson I-L, Bergström R L, 2004.** Spillningsinventering av klövvilt. Workshop Öster-Malma 17–18 mars 2004. Slutrapport, Umeå.
- Kindberg J, Ericsson G, Bergström R, Danell K, 2011a.** Adaptiv älgförvaltning nr 1: Avskjutningsstatistik för älg, Fakta Skog. Rön från Sveriges Lantbruksuniversitet 10, 2011.
- Kindberg J, Ericsson G, Bergström R, Danell K, 2011b.** Inventering för adaptiv älgförvaltning i älgförvaltningsområden (ÄFO) – Avskjutningsstatistik för älg. Manual nr 1. Sveriges Lantbruksuniversitet.

- Mitchell B, Rowe J J, Ratcliffe P R, Hinge M, 1985.** Defecation frequency in roe deer (*Capreolus capreolus*) in relation to the accumulation rates of faecal deposits. *Journal of Zoology* 207, 1–7.
- Oldemeyer J L, Franzmann A W, 1981.** Estimating winter defecation rates for moose, *Alces alces*. *Canadian Field-Naturalist* 95, 208–209.
- Plhal R, Kamler J, Homolka M, Drimaj J, 2014.** An assessment of the applicability of dung count to estimate the wild boar population density in a forest environment. *Journal of Forest Science* 60, 174–180.
- Seber G A F, 1982.** The estimation of animal abundance and related parameters. London: Griffin.
- Skalski J R, Robson D S, 1992.** Techniques for wildlife investigations: design, analysis of capture data. London: Academic Press.
- SLU Artdatabanken, 2020.** Rödlistade arter i Sverige 2020. Uppsala: SLU Artdatabanken.
- Thompson S K, 1991.** Stratified adaptive cluster sampling. *Biometrika* 78, 389–397.
- Truvé J, 2007.** Oskarshamn and Forsmark site investigation. Surveys of mammal populations in the areas adjacent to Forsmark and Oskarshamn. Results from 2007, compared with results from 2002/2003. SKB P-07-122, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Truvé J, 2012.** Inventering av däggdjur i Forsmark och Hållnäs. SKB P-12-20, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Truvé J, Broman E, 2017.** Övervakning av däggdjursfaunan i Forsmark. Inventeringsresultat 2017. SKB P-17-26, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Truvé J, Broman E, 2018.** Övervakning av däggdjursfaunan i Forsmark. Inventeringsresultat 2018. SKB P-18-18, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Truvé J, Broman E, 2019.** Övervakning av däggdjursfaunan i Forsmark. Inventeringsresultat 2019. SKB P-19-09, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Truvé J, Broman E, 2020.** Övervakning av däggdjursfaunan i Forsmark. Inventeringsresultat 2020. SKB P-20-20, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- Truvé J, Wallgård M, Broman E, 2016.** Övervakning av däggdjursfaunan i Forsmark. Inventeringsresultat 2016. SKB P-16-14, Svensk Kärnbränslehantering AB.
- White G C, Eberhardt L E, 1980.** Statistical analysis of deer and elk pellet-group data. *Journal of Wildlife Management* 44, 121–131.
- Williams B K, Nichols J D, Conroy M J, 2002.** Analysis and management of animal populations: modelling, estimation, and decision making. San Diego, CA: Academic Press.